

หนังสือเรียน รายวิชาบังคับ

รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง

ระดับประถมศึกษา (สค11002)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 41/2557

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม
รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง

(สค11002)

ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 41 / 2557

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาลังคม

รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (สก11002)

ระดับประถมศึกษา

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 41 / 2557

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนชุดใหม่นี้ขึ้น เพื่อสำหรับใช้ในการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา และศักยภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนสามารถนำหนังสือเรียนไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งทำแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความรู้ให้กับผู้เรียน และได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นั้น

ขณะนี้ คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายในการปลูกจิตสำนึกให้คนไทยมีความรักชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมในการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี โปร่งดอง สมานฉันท์ สำนักงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้มีการดำเนินการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดของหลักสูตร และเนื้อหาหนังสือเรียนให้สอดคล้องตามนโยบายดังกล่าว โดยเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมและค่านิยมในการอยู่ร่วมกันอย่างโปร่งดอง สมานฉันท์ เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา กศน. ต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เกี่ยวข้องหลายท่านที่ค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาสาระจากสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่อยู่นอกระบบอย่างแท้จริง ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษา คณะผู้เรียบเรียง ตลอดจนคณะผู้จัดทำทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

สำนักงาน กศน.

กันยายน 2557

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

โครงสร้างรายวิชา

บทที่ 1 ศาสนา	1
เรื่องที่ 1 ความหมายของศาสนา ความสำคัญของศาสนา	2
เรื่องที่ 2 ประวัติศาสดา	3
เรื่องที่ 3 หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ	7
เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามศาสนาต่าง ๆ	11
เรื่องที่ 5 บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต	12
เรื่องที่ 6 การอยู่ร่วมกันของคนไทยที่ต่างศาสนา	15
บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณี	18
เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี	19
เรื่องที่ 2 วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น และของประเทศ	20
เรื่องที่ 3 การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย	21
เรื่องที่ 4 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น	22
เรื่องที่ 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์	23
บทที่ 3 หน้าที่พลเมืองไทย	25
เรื่องที่ 1 การปกครองระบอบประชาธิปไตย	26
เรื่องที่ 2 สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมือง ในวิถีประชาธิปไตย	29
เรื่องที่ 3 คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน อย่างปรองดองสมานฉันท์	31
เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญ	42
เรื่องที่ 5 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย	45
เรื่องที่ 6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว	47
เรื่องที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	50
เรื่องที่ 8 กฎหมายอื่น ๆ	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เรื่องที่ 9 การปฏิบัติตนตามกฎหมายและการรักษาสิทธิ เสรีภาพ ของคนในกรอบของกฎหมาย	55
เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม การทุจริต	58
แนวเฉลยท้ายบท	79
บรรณานุกรม	80
คณะผู้จัดทำ	82

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง ระดับประถมศึกษา เป็นหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษานอกระบบ

ในการศึกษาหนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง ผู้เรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างรายวิชาให้เข้าใจในหัวข้อสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและขอบข่ายเนื้อหา

2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทอย่างละเอียด และทำกิจกรรมตามที่กำหนด แล้วตรวจสอบกับแนวตอบกิจกรรมที่กำหนด ถ้าผู้เรียนตอบผิดควรกลับไปศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ใหม่ ให้เข้าใจก่อนที่จะศึกษาเรื่องต่อไป

3. ปฏิบัติกิจกรรมท้ายเรื่องของแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ อีกครั้ง และการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเนื้อหาแต่ละเรื่อง ผู้เรียนสามารถนำไปตรวจสอบกับครู และเพื่อน ๆ ที่ร่วมเรียนในรายวิชา และระดับเดียวกันได้

4. หนังสือเรียนเล่มนี้มี 3 บท คือ

บทที่ 1 ศาสนา

บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณี

บทที่ 3 หน้าที่พลเมืองไทย

โครงสร้างรายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง

(สค11002)

ระดับ ประถมศึกษา

สาระสำคัญ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับความหมายความสำคัญของ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี พุทธประวัติ การปฏิบัติตนตามหลักศาสนา บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมทางศาสนา บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาความแตกแยก ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมาย ปัญหาและสถานการณ์การเมืองที่เกิดขึ้นในชุมชน กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น กฎหมายแรงงานและสวัสดิการ กฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กและสตรี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายประวัติ หลักคำสอน และการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
2. เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณีและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
3. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
4. ยอมรับและปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ที่มีความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี มีคุณธรรม และค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์
5. บอกสิทธิเสรีภาพ บทบาทและหน้าที่ตามกฎหมายของการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย
7. มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. วิเคราะห์การแก้ปัญหาการทุจริต และมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ศาสนา

บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณี

บทที่ 3 หน้าที่พลเมืองไทย

บทที่ 1

ศาสนา

สาระสำคัญ

เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญของศาสนา อธิบายถึงศาสนาในประเทศไทย คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับประวัติ ศาสตร์ หลักธรรม การปฏิบัติตน บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของคนไทยที่ต่างศาสนา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ในประเทศไทย
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธประวัติ และประวัติศาสดาของศาสนาต่าง ๆ
3. มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม และการปฏิบัติธรรมแต่ละศาสนา
4. ตระหนักถึงคุณค่า และเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิต
5. สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลที่ต่างความเชื่อทางศาสนาในสังคมได้อย่างสันติสุข

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมายของศาสนา ความสำคัญของศาสนา
- เรื่องที่ 2 ประวัติศาสดา
- เรื่องที่ 3 หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ
- เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามศาสนาต่าง ๆ
- เรื่องที่ 5 บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต
- เรื่องที่ 6 การอยู่ร่วมกันของคนไทยที่ต่างศาสนา

เรื่องที่ 1 ความหมายของศาสนา ความสำคัญของศาสนา

ความหมายของศาสนา

“ศาสนา” คือ ลัทธิความเชื่อในหลักการ กรรมวิธี การปฏิบัติตนเพื่อให้บรรลุจุดหมายสูงสุด ในชีวิตที่ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาสั่งสอนหรือบัญญัติไว้

สาเหตุการเกิดศาสนา **ประการแรก** เกิดจากความกลัวของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ปრაกฏการณ์ทางธรรมชาติ กภัยพิบัติต่าง ๆ มนุษย์คิดว่าสิ่งเหล่านี้เกิดจากอำนาจของวิญญาณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลึกลับบันดาลให้เป็นไป มนุษย์จึงแสวงหาวิธีกักดี อ่อนน้อมให้อยู่ใต้อำนาจด้วยการแสดงออกต่าง ๆ นานา เช่น การเคารพบูชา การเซ่นสังเวย การทำทูลกระหม่อม เพื่อให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์เห็นใจ **ประการต่อมา** เกิดจากการค้นหาความจริงของธรรมชาติ โลกและชีวิต โดยไม่หวังพึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ เมื่อค้นหาความจริงพบแล้วจึงนำมาประกาศศาสนา เพื่อให้ชาวโลกรู้ตาม คือ พระพุทธเจ้า เป็นต้น

องค์ประกอบของศาสนา มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. มีศาสดา คือ ผู้ก่อตั้งศาสนา เริ่มต้นคิดคำสอน (หลักธรรม) เป็นคนแรก
2. มีคำสอน คัมภีร์ คือ คำสอน (หลักธรรม) ของศาสนา
3. มีนิกบวช หรือผู้สืบทอดศาสนา เป็นผู้ปฏิบัติตนตามคำสอนของศาสนา
4. มีศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น โบสถ์ วิหาร สุเหร่า
5. มีสัญลักษณ์ คือ เครื่องหมายแสดงทางศาสนา ศาสนพิธี หรือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ไม้กางเขน

ประเภทของศาสนา จำแนกเป็น 4 ประเภท คือ

1. เอกเทวนิยม เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ เป็นต้น
2. พหุเทวนิยม เชื่อในพระเจ้าหลายองค์ เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาชินโต เป็นต้น
3. สัพพัตถเทวนิยม เชื่อว่าพระเจ้าสิงสถิตอยู่ในทุก ๆ แห่ง เช่น ศาสนาพราหมณ์ บางลัทธิ เป็นต้น
4. อเทวนิยม ไม่เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาเซน เป็นต้น

ศาสนาทุกศาสนามีจุดปลายทางเดียวกัน คือ ต้องการให้ทุกคนเป็นคนดี อยู่ร่วมกันโดยสันติ สันติสุข มีความสงบสุข

ความสำคัญของศาสนา พอสรุปได้ 7 ประการ คือ

1. เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ช่วยให้มีมนุษย์เกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิต และช่วยให้รู้สึกปลอดภัย
2. ช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่มนุษย์ ช่วยให้มีมนุษย์ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ตลอดจนร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อศาสนาและชีวิต
3. เป็นเครื่องมือขัดเกลาสมาชิกในสังคมให้สมาชิกยึดมั่น เชื่อถือ ปฏิบัติตนเป็นคนดีตามคำสอน กลัวบาปที่เกิดจากความประพฤติน่ากลัวต่าง ๆ

4. ช่วยพัฒนาและยกระดับจิตใจการกระทำของมนุษย์ให้สูงขึ้น คือช่วยให้มนุษย์เสียสละ และอดทน อดกลั้นยิ่งขึ้น ทำความดีมากยิ่งขึ้น เป็นต้น
5. เป็นบ่อเกิดแห่งศาสตร์ ความรู้ด้านศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ มีกำเนิดจาก ศาสนา
6. ช่วยให้มนุษย์มีอิสระ คำสอนของศาสนาเสนอแนวทางที่มนุษย์สามารถฝึกตนให้พ้นจากกิเลสมีอิสระจากกิเลสทั้งปวง
7. เป็นสัญลักษณ์ แสดงถึงความดีงาม แสดงพลังสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคน ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ในแต่ละศาสนา

เรื่องที่ 2 ประวัติศาสดา

พุทธประวัติ

ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประเภทเทวนิยม คือ ไม่เชื่อว่ามีพระเจ้าสร้างโลก สร้างมนุษย์ กำหนด โชคชะตามนุษย์ แต่เชื่อว่าทุกอย่างเกิดมาได้เพราะมีเหตุ ทุกอย่างต้องอาศัยกัน เป็นเหตุเป็นปัจจัย ซึ่งกันและกัน จะมีเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งมิได้ ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาใหญ่ศาสนาหนึ่งของโลก เป็น ศาสนาประจำชาติของประเทศไทย

ศาสนาพุทธเกิดในชมพูทวีป ปัจจุบันเป็นพื้นที่ของประเทศอินเดีย เนปาล ภูฏาน ปากีสถาน และ บังกลาเทศ รวมกัน

ศาสดาของศาสนาพุทธ คือ พระพุทธเจ้า ทรงมีพระนามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ กำเนิดในตระกูล กษัตริย์ในยุคที่ศาสนาฮินดูเจริญรุ่งเรืองในชมพูทวีป พระองค์ประสูติ ณ ลุมพินีวัน แคว้นสักกะ เมืองกบิลพัสดุ์ (ปัจจุบัน คือ เมืองรุมมินเด ประเทศเนปาล) ทรงประสูติในวันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ ก่อนพุทธศักราช 80 ปี เมื่อประสูติได้ 7 วัน พระราชมารดา คือ พระนางสิริมหามายา จึงสิ้นพระชนม์ พระราชบิดาของพระองค์ คือ พระเจ้าสุทโธทนะ จึงให้พระเจ้าน้ำ คือ พระนางประชาบดีโคตมี เป็นผู้เลี้ยงดู พระเจ้าสุทโธทนะได้เชิญพราหมณ์มาทำนายลักษณะพระโอรส พราหมณ์ได้พยากรณ์พระราชมารว่า “ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก ถ้าทรงเป็นฆราวาสจะได้เป็นพระจักรพรรดิ” ดังนั้น พระเจ้าสุทโธทนะจึงปรารถนาจะให้เจ้าชายสิทธัตถะเปลื้องพละในความสุขทางโลก เพื่อจะได้ให้ เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพระจักรพรรดิ พระราชบิดาทรงสร้างปราสาททั้งดงาม 3 หลัง ให้ประทับแต่ละฤดู และให้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยากับสำนักอาจารย์วิศวามิตร พระองค์ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางพิมพา ถึงแม้พระราชบิดาจะหาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้พระองค์ แต่เจ้าชายสิทธัตถะก็มิได้ เปลื้องพละกับความสุขทางโลก เมื่อพระองค์เสด็จออกนอกพระราชวัง พระองค์ทอดพระเนตรเห็น การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เป็นความทุกข์ พระองค์ทรงครุ่นคิดแสวงหาทางให้มนุษย์พ้นทุกข์ และ เห็นว่าการหนีทุกข์ในโลกด้วยการบรรพชา

ดังนั้น พระองค์จึงเสด็จออกจากวังในวันที่พระนางพิมพาประสูติพระโอรส คือ เจ้าชายราहुล พระองค์ทรงรำพึงว่า “ห้วงเกิดแล้วหนอ” เมื่อพระองค์เสด็จผ่านทรงพบเห็นนางสนมนอนระเกระกระอยู่ เป็นภาพที่ไม่น่าดู ไม่สวยงาม ล้วนน่าปลงสังเวช พระองค์จึงเสด็จออกบวชพร้อมกับคนรับใช้ชื่อ นายฉันทะ ทรงจีบมาชื่อ กัณฐกะ จากนั้นให้นายฉันทะกลับไป แล้วพระองค์ทรงปลงผม ถีอเพศบรรพชิต และแสวงหา อาจารย์จากสำนักต่าง ๆ เพื่อสั่งสอนให้พระองค์บรรลุธรรมที่ทำให้สัตว์โลกพ้นจากความทุกข์ ทรงศึกษาที่ สำนักอาฬารดาบส และอุทกดาบส ฝึกฝนทางจิตจนได้ ฌานสมาบัติ 8 ซึ่งเน้น โยคะวิธี ทรงเห็นว่าไม่ใช่ ทางพ้นทุกข์ที่แท้จริง ดังนั้น ต่อมาพระองค์ทรงใช้วิธีการทรมานตนเองด้วยการบำเพ็ญทุกรกิริยา คือ ออกอาหาร และทรมานตนด้วยวิธีต่าง ๆ จนร่างกายซูบผอม ทรงพบว่า ทางนี้มิใช่พ้นทุกข์ จึงหันมา เดินสายกลาง และเสวยพระกระยาหารตามเดิม แล้วหันมาบำเพ็ญเพียรทางจิตค้นหาสัจธรรม และทรง ค้นพบสัจธรรมในวันเพ็ญ เดือนวิสาขะ คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีระกา ก่อนพระพุทธศักราช 45 ปี ทรงมีพระชนมายุ 45 พรรษา

ดังนั้น ในการแสวงหาทางบรรลุธรรมของพระองค์นั้นเปรียบเสมือนพิน 3 สาย ถ้าขึงสายพิน ตึงเกินไปสายพินก็จะขาด ถ้าขึงสายพินหย่อนเกินไป เสียงจะไม่ไพเราะ ต้องขึงสายพินพอดี จึงจะดีแล้วมี เสียงไพเราะ เช่นเดียวกับมนุษย์ หากเพลิดเพลินในโลกียสุขเหมือนสายพินที่หย่อนยาน และถ้าตึงเข้มงวด ในการปฏิบัติด้วยการทรมานตนเองร่างกายจะทนทานไม่ไหวเหมือนสายพินที่ขึงตึง ดังนั้น จึงควร เดินสายกลาง เช่นเดียวกับสายพินที่ขึงพอดี

สัจธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ คือ ทรงค้นพบปฏิจจสมุทฺถิญาณ คือ อติชชาติของพระองค์ ทรงค้นพบจุฏูปาตญาณ คือ การกำเนิดของสัตว์โลก และอาสวักขยญาณ คือ การกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป เพื่อจะปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด คือ อริยสัจสี่ เป็นความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญของพระพุทธศาสนา คือ

ทุกข์ คือ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในชีวิต ได้แก่ ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ

สมุทัย คือ สาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต

นิโรธ คือ ความจริงว่าด้วยการดับทุกข์ การละต้นเหตุของความทุกข์

มรรค คือ ความจริงว่าด้วยแนวทางแห่งความดับทุกข์

หลังจากตรัสรู้แล้วพระองค์ได้เสด็จไปเทศนาธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 คือ พระโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ซึ่งติดตามดูแลพระองค์ช่วงที่แสวงหาธรรมและ บำเพ็ญทุกรกิริยา เมื่อพระองค์เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา จึงคิดว่าพระองค์ที่อดอย ไม่บำเพ็ญเพียรจึงพากันหนีไป ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมื่อพระองค์เทศนาธรรม คือ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งแสดงถึงข้อปฏิบัติ ทางสายกลาง คือ มรรค 8 ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติให้พ้นจากความทุกข์ คือ

1. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ
3. สัมมาวาจา วาจาชอบ
4. สัมมากัมมันตะ การงานชอบ
5. สัมมาอาชีวะ ความเลี้ยงชีพชอบ

6. สัมมาวาชามะ ความเพียรชอบ
7. สัมมาสติ ความระลึกชอบ
8. สัมมาสมาธิ การตั้งจิตชอบ

โกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นคนแรก และปัญจวัคคีย์ทั้งหมดจึงบวชเป็นภิกษุ จึงถือว่าเกิดพุทธศาสนาครบสมบูรณ์ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นไตรรัตนคุณ ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวพุทธ ต่อมาพระองค์ทรงเผยแผ่ศาสนาอยู่ 45 ปี และปรินิพพานที่เมืองกุสินาราในวันเพ็ญ เดือน 6 วันเดียวกับที่พระองค์ทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เรียกว่า เป็นวันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญของชาวพุทธ

ประวัติพระนบีมูฮัมหมัด

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนา 1 ใน 3 ศาสนาสำคัญของโลก ในประเทศไทยจำนวนผู้นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย มีจำนวนมากเป็นลำดับที่ 2 ศาสนาอิสลามกำเนิดในประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อ พ.ศ. 1113 คำว่า อิสลาม มาจากคำว่า อัศลามะ แปลว่า การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระอัลเลาะห์เจ้าอย่างสิ้นเชิง ผู้นับถืออิสลาม เรียกว่า มุสลิม หรือ อิสลามิกชน

ศาสดาของศาสนาอิสลาม คือ พระนบีมูฮัมหมัด เป็นผู้ให้กำเนิดศาสนาอิสลาม ท่านเกิดที่เมืองเมกกะ (มักกะ) ประเทศซาอุดีอาระเบีย บิดาชื่อ अबดุลเลาะห์ มารดาชื่อ อามินะห์ ในตระกูลฮาซิม เผ่ากุเรช บิดาสิ้นชีวิตก่อนพระนบีมูฮัมหมัดเกิด มารดาสิ้นชีวิตเมื่อท่านมีอายุได้ 6 ขวบ จึงอยู่ในความอุปการะของปู่และลุง ตามลำดับ ท่านได้แต่งงานกับหญิงหม้าย ชื่อ คอดียะ เป็นเจ้าของกิจการค้า มีบุตรธิดา รวม 7 คน (ชาย 3 คน หญิง 4 คน)

เมื่อท่านอายุได้ 40 ปี ท่านได้ขึ้นไปหาความวิเวกที่ถ้ำอิเราะห์ บนภูเขานูริ เทพยมรอลที่ เป็นบริวารของพระอัลเลาะห์เจ้าได้ลงมาบอกว่า พระอัลเลาะห์ได้แต่งตั้งให้ท่านเป็นศาสดาเผยแผ่ศาสนาอิสลามของพระองค์ ท่านจึงเป็นพระนบี หรือ เป็นศาสนทูต หรือ ตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพ เมื่อ พ.ศ. 1153 ขณะที่ท่านมีอายุได้ 40 ปี โดยใช้สถานที่ประดิษฐานหินกาบะห์ เป็นที่ประกาศสังฆกรรม ระหว่างการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ท่านต้องต่อสู้กับฝ่ายปรปักษ์จนได้รับชัยชนะ ประกาศศาสนาอยู่ 23 ปี ท่านถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ 63 ปี

นักบวช หรือ ผู้สืบทอดศาสนา ผู้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และสืบทอดศาสนาอิสลาม เช่น อิหม่าม ผู้นำศาสนาและอิสลามิกชน ศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบศาสนกิจของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ได้แก่ สุเหร่า หรือ มัสยิด ซึ่งเป็นสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการละหมาด สัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม เนื่องจากศาสนาอิสลามสอนให้มีพระเจ้าองค์เดียว และสอนไม่ให้เคารพบูชาสัญลักษณ์หรือรูปเคารพใด ๆ รูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว และมีดาว 5 แฉกอยู่ตรงกลาง ที่พบตามสุเหร่าทั่วไปนั้น ไม่ใช่สัญลักษณ์ทางศาสนา แต่เป็นเครื่องหมายของอาณาจักรออตโตมานเตอร์กที่รุ่งเรืองมากในอดีต ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15–20 ที่ประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรนี้ ชนชาวอิสลามจึงถือเอาเครื่องหมายนั้นเป็นสัญลักษณ์ของตนและชนชาติมุสลิมสืบมา และกลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้นับถือศาสนาอิสลามไปโดยปริยาย

ประวัติพระเยซู

คริสต์ศาสนา เป็นศาสนา 1 ใน 3 ศาสนาสำคัญของโลก ในประเทศไทยมีจำนวนผู้นับถือคริสต์ศาสนามากเป็นอันดับ 3 ศาสนาคริสต์พัฒนามาจากศาสนายูดาห์ คำว่า “คริสต์” มีรากศัพท์ มาจากภาษาโรมัน และภาษากรีก ที่แปลมาจาก เมสสิอาห์ ในภาษาฮีบรู แปลว่า ผู้ปลดปล่อยความทุกข์

พระเยซู เป็นผู้ให้กำเนิดศาสนาคริสต์ ท่านเกิดที่หมู่บ้านนาซาเรท แคว้นกาลิลี ห่างจากนครเยรูซาเล็ม ประมาณ 55 ไมล์ มารดาของพระเยซูชื่อ มารีย์ หรือ มารี๋ย บิดาชื่อโยเซฟ อาชีพช่างไม้

ตามประวัติมาเรีย มารดาของพระเยซู นั้น ตั้งครรภ์มาก่อนขณะที่โยเซฟยังเป็นคู่หมั้น ร้อนถึงเทวดาของพระเจ้า คือ พระยะโฮวาห์ หรือ ยะห์เวห์ ต้องมาเข้าฝันบอกโยเซฟให้รู้ว่าบุตรในครรภ์ของมาเรียเป็นบุตรของพระเจ้า คือ พระยะโฮวาห์ หรือ ยะห์เวห์ เป็นผู้มีบุญมากให้ตั้งชื่อว่า พระเยซู ต่อไปคนผู้นี้จะช่วยไถ่บาปให้ชาวยิวรอดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง โยเซฟปฏิบัติตามคำของทูตแห่งพระเจ้า จึงรับมาเรียมาอยู่ด้วยกันโดยมิได้สมสู่กันเยี่ยงสามีภรรยา พระเยซูได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี มีความรู้ภาษากรีกแตกฉาน ศึกษาพระคัมภีร์เก่า ได้มอบตัวเป็นศิษย์ของโยฮัน ผู้แตกฉานในคัมภีร์ของยิว เมื่อท่านเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ มีนิสัยใฝ่สงบอยู่ในวิเวก ใฝ่ใจทางศาสนา เมื่อท่านอายุได้ 30 ปี ได้รับศีลล้างบาปจากจอห์น โดยเยซูอาบน้ำล้างบาปที่แม่น้ำจอร์แดน ตั้งแต่นั้นมาถือว่า พระเยซู ได้สำเร็จรูปธรรมสูงสุดในศาสนาคริสต์ เป็นศาสดาบำเพ็ญพรต อดอาหาร และพิจารณาธรรมอยู่ในป่าสงัด ถึง 40 วัน จากนั้นจึงออกประกาศศาสนา ท่านเผยแพร่ศาสนาอยู่ 3 ปี มีผู้นับถือพระเยซูมากขึ้น จนเป็นเหตุให้พวกปุโรหิต พวกธรรมจารย์ และพวกฟาริสี เกิดขัดแย้ง ขณะที่พระเยซูพร้อมสาวก 12 คน กำลังรับประทานอาหารมื้อค่ำสุดท้าย พวกทหารโรมันก็จู่โจมเข้าจับพระเยซู และให้ข้อหาเป็นกบฏต่อซีซาร์ จักรพรรดิโรมัน ตั้งตนเป็นพระเมสสิอาห์ และถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิต โดยการตรึงไม้กางเขนไว้ จนสิ้นพระชนม์ หลังจากนั้น 3 วัน พระองค์ได้เสด็จกลับคืนชีพและเสด็จขึ้นสวรรค์

นักบวชและผู้สืบทอดศาสนา ผู้สืบทอดคริสต์ศาสนา คือ สาวก พระบาทหลวง หมอสอนศาสนา และคริสต์ศาสนิกชน ผู้เลื่อมใสคริสต์ศาสนา ศาสนสถานที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมสำคัญ คือ โบสถ์ และวิหาร สัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นคริสต์ศาสนิกชนทุกนิกายใช้เครื่องหมายกางเขนเหมือนกัน เพราะแสดงถึงความเสียสละที่ยิ่งใหญ่ และเป็นนิรันดร์ของพระองค์

ประวัติศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือจำนวนมากในโลกเช่นกัน สำหรับในประเทศไทยมีผู้นับถือจำนวนน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมประเพณีไทยหลายอย่างที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันมีการนำศาสนาพราหมณ์มาปะปนอยู่ค่อนข้างมาก เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เป็นศาสนาประเภทพหุเทวนิยม เชื่อในเทพหลายองค์ คือ พระอิศวรเป็นผู้สร้างโลก นอกจากนั้นยังมีพระนารายณ์ พระพรหม พระอุมา พระพิณเณศ ซึ่งทำหน้าที่ให้กับโลกต่าง ๆ กัน ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ไม่มีศาสดา ผู้สืบทอดศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พราหมณ์ นักบวช มีหน้าที่ศึกษาคัมภีร์ร่ายเวท เป็นผู้นำสวดมนต์ และประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา รวมทั้งผู้ศรัทธาเลื่อมใสศาสนา

พราหมณ์ - ฮินดู สถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่ โบสถ์ สัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์ใช้อักษรเทวนาครีที่เขียนว่า“โอม” ซึ่งหมายถึงเทพเจ้าทั้ง 3 ที่สำคัญมากคือ พระพรหม เป็นผู้สร้างโลกต่าง ๆ พระวิษณุเป็นผู้คุ้มครองโลกต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังนิยมสร้างเครื่องหมายแนวนอน 3 เส้น ไว้ที่หน้าผากเหนือคิ้ว ซึ่งหมายถึง ที่นั่งของสฤษะ คือ มหาเทพที่ตนนับถือ

เรื่องที่ 3 หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ

หลักธรรมของศาสนาพุทธ

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ศาสนธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของศาสนา คำสอนของสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกว่า พระธรรม

พระธรรมในศาสนาพุทธ กำหนดไว้ในพระไตรปิฎก มีอยู่ 3 ตะกร้า กล่าวคือ คำสอนของพระพุทธเจ้า ในอดีตจารึกไว้ในสมุดข่อย และใบลาน แยกไว้ 3 หมวดหมู่ คือ

1. พระสุตตันตปิฎก เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าในโอกาสต่าง ๆ มีชาดกประกอบ เช่น สุกมิตตชาดก ที่ 5 โทษของการไม่รู้ประมาณ ความสรุปว่า เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน ทรงปรารภถึงภิกษุรูปหนึ่งที่มรณภาพ เพราะฉันมากเกินไปจนอาหารไม่ย่อย พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า แม้ในกาลก่อนภิกษุนี้ก็ตายเพราะบริโภคมามาก

2. พระวินัยปิฎก เป็นธรรมที่เกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ความประพฤติของพระสงฆ์ ซึ่งพระพุทธเจ้ากำหนดไว้มีทั้งหมด 227 ข้อ พระพุทธเจ้าจะทรงกำหนดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่พระสงฆ์ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ

3. พระอภิธรรมปิฎก รวบรวมคัมภีร์ที่รวบรวมเกี่ยวกับหลักธรรม หรือข้อธรรมล้วน ๆ คำสั่งสอนว่าเป็นพระสูตรต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า ตัวอย่าง คือ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งกล่าวถึง มรรค 8 ซึ่งเป็นทางปฏิบัติให้ไกลจากกิเลส

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้าที่ปรินิพานไปแล้ว เมื่อถึงคราวที่ศาสนาพุทธเกิดปัญหา มีความเสื่อมลง เนื่องจากพุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จะมีการนำพระไตรปิฎกมาสังคายนา มีการตรวจสอบชำระให้ถูกต้อง วัตถุประสงค์เพื่อเก็บพระไตรปิฎกที่จารึกไว้ในใบลาน สมุดข่อยเก็บไว้ในที่ศาลาธรรมที่ตั้งอยู่กลางน้ำ เพื่อป้องกันมอด ปลวก กัดกินทำลาย

อย่างไรก็ตาม ชาวพุทธควรศึกษาธรรมะเพื่อเข้าใจ และนำมาประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องที่สำคัญ ๆ คือ

โอวาทปาติโมกข์ พระพุทธองค์ทรงประกาศหัวใจของศาสนาพุทธในวันมาฆบูชา เป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นวันมหาศรจรย์ คือ พระสงฆ์ 1,250 รูป ส่วนเป็นพระอรหันต์ มาประชุมโดยมิได้นัดหมาย พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าโปรดปรานบวชให้ด้วยพระองค์เอง ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา และเป็นวันที่พระจันทร์เสวยฤกษ์เต็มดวง พระพุทธเจ้าทรงประกาศหัวใจของศาสนาพุทธไว้ในโอวาทปาติโมกข์ มีอยู่ 3 ข้อ คือ

1. การไม่ทำบาปอกุศลทั้งปวง คือ ไม่ทำชั่ว
2. การทำบุญกุศล คือ ให้ทำความดี
3. การทำจิตใจให้ผ่องใส ไกลจากความเศร้าหมองของกิเลส

เบญจศีล ศีล 5 เป็นข้อพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการปฏิบัติตนของชาวพุทธ คือ

1. ละเว้นการฆ่าสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
2. ละเว้นการลักขโมย เบียดบัง แย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินผู้อื่น
3. ละเว้นการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหงน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น เช่น บุตร ภริยา ญาติมิตร
4. ละเว้นจากการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง พูดเพื่อเอื้อไว้สวาระ พูดคำหยาบคาย
5. เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องดองของมีนเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท มัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาด เพราะขาดสติ อันเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกลับั่นคงปลอดภัยของผู้เข้าร่วมสังคม

เบญจธรรม 5 ประการ เป็นหลักธรรมที่คนทั่วไปควรปฏิบัติ มี 5 ประการ ดังนี้

1. เมตตา, กรุณา – ซึ่งเป็นธรรมะคู่กัน และสนับสนุนศีลห้า - ข้อแรก (ฆ่าสัตว์ – เบียดเบียน)
2. สัมมาอาชีวะ - คู่และสนับสนุนศีลข้อสอง (ลักทรัพย์ น้อ โกง)
3. กามสังวร หมายถึง การสำรวมระวังในความต้องการ - คู่กับศีลข้อสาม (การข่มเหงน้ำใจกัน)
4. สัจจะ ความจริงใจ - คู่กับศีลข้อสี่ (โกหก)
5. สติ สัมปชัญญะ - คู่กับศีลข้อห้า (ทำให้ตนเองขาดสติ)

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ แจกเช่น พรหม ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ คือ

1. เมตตา ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นมีความสุข
2. กรุณา ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา ความยินดีที่ผู้อื่นมีความสุขในทางที่เป็นกุศล
4. อุเบกขา การวางจิตเป็นกลาง การมีเมตตา กรุณา มุทิตา เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าตนไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จิตตนจะเป็นทุกข์ ดังนั้น ตนจึงควรวางอุเบกขาทำใจให้เป็นกลาง และพิจารณาว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ได้เคยกระทำไว้ จะดีหรือชั่วก็ตาม กรรมนั้นย่อมส่งผลอย่างยุติธรรมตามที่เขาผู้นั้นได้เคยกระทำไว้

ฌราวาสธรรม ประกอบด้วย 2 คำ “ฌราวาส” แปลว่า ผู้ดำเนินชีวิตในทางโลก, ผู้ครองเรือน และ “ธรรม” แปลว่า ความถูกต้อง, ความดีงาม, นิสัยที่ดีงาม, คุณสมบัติ, ข้อปฏิบัติ

ฌราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ

1. สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้
2. ทมะ แปลว่า ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ
3. ซันติ แปลว่า อุดหนุน
4. จาคะ แปลว่า เสียสละ

หลักธรรมของศาสนาอิสลาม

หลักธรรมของศาสนาอิสลาม จาริกไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งในอดีตถูกจาริกไว้ในหนังสือวัฏกระดูกสัตว์ หลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม 5 ประการ คือ

1. ต้องปฏิญาณตนว่าจะไม่มีพระเจ้าองค์อื่นนอกจากพระอัลเลาะห์ โดยมีพระนบีมูฮัมหมัด เป็นศาสนทูตรับคำสอนของพระองค์มาเผยแผ่ให้ชาวมุสลิม
2. ต้องนมาสการพระอัลเลาะห์ เพื่อสรรเสริญขอพรต่อพระองค์วันละ 5 ครั้ง ในเวลาใกล้พระอาทิตย์ขึ้น บ่าย เย็น พลบค่ำ และกลางคืน
3. ปีหนึ่งต้องถือศีลอด (อัสซียาบา) เป็นเวลา 1 เดือน โดยงดการบริโภคอาหาร น้ำดื่ม ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตก
4. ต้องบริจาคทาน (ซะกาต) เพื่อพัฒนาและชำระจิตใจให้สะอาดหมดจด บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น
5. ในช่วงชีวิตหนึ่งควรไปประกอบพิธีฮัจญ์ คือ เดินทางไปประกอบศาสนกิจที่มัสยิดไบตุลละห์ ณ เมืองเมกกะ อย่างน้อย 1 ครั้ง

หลักคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นเรื่องศรัทธา คือ ความเชื่อเป็นเรื่องสำคัญที่สุด มุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อและไม่ระแวงสงสัย ดังนี้

1. เชื่อว่าพระอัลเลาะห์มีจริง มุสลิมทุกคนต้องเชื่อว่าพระเจ้ามีองค์เดียว คือ พระอัลเลาะห์
2. เชื่อในเทพบริวาร หรือเทวดาของพระอัลเลาะห์ เพื่อชักนำไปสู่หนทางที่ดีงาม
3. เชื่อว่าคัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่สมบูรณ์ที่สุด
4. เชื่อในตัวแทนพระอัลเลาะห์หรือศาสนทูต เป็นผู้นำคำสอนมาเผยแผ่
5. เชื่อในวันสิ้นโลก เมื่อพระอัลเลาะห์ทรงสร้างโลกได้ก็ต้องทำลายโลกได้
6. เชื่อในกฎกำหนดสถานะของพระอัลเลาะห์ กล่าวคือ ทุกอย่างเกิดขึ้นโดยพระอัลเลาะห์และดำเนินไปตามประสงค์ของพระองค์

สำหรับหลักคำสอนทั่วไปของศาสนาอิสลามนั้น สอนให้ดำเนินชีวิตปฏิบัติตนต่อกันของสังคม เป็นไปด้วยความสงบสุข เช่น สอนให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อกัน สอนให้มีความกตัญญูต่อบิดา มารดา สอนให้สมรส ห้ามหย่าร้าง และประพฤติดีดีประเพณี สอนไม่ให้ดื่มสุราเมรัยและยาเสพติดต่าง ๆ สอนไม่ให้กินดอกเบี้ย รับสินบน ให้สินบน กักตุนสินค้า และทุจริตคดโกงต่าง ๆ สอนหลักการคบหาสมาคม สอนไม่ให้ฆ่าลูกและตนเอง สอนไม่ให้ถือสิ่งอันทัดเทียมพระอัลเลาะห์ สอนไม่ให้แต่งงานกับคนต่างศาสนา สอนให้เห็นความสำคัญของเจตนา สอนถึงการกระทำที่ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สอนให้เห็นความสำคัญของความประพฤติ และสอนให้นึกถึงสิ่งต้องห้ามมิให้นำมาบริโภค ฯลฯ เป็นต้น

หลักธรรมของศาสนาคริสต์

พระธรรมคำสอนของศาสนาจะปรากฏในพระคริสตคำภีร์ คัมภีร์ไบเบิล ผู้นำถือคริสต์ศาสนาทุกคนต้องยึดมั่นในหลักปฏิบัติสำคัญของคริสต์ศาสนา เรียกว่า บัญญัติ 10 ประการ คือ

1. จงนมัสการพระเจ้าเพียงองค์เดียว อย่าเคารพบูชาอื่น
2. อย่าออกนามพระเจ้าอย่างพรอ่ย ๆ โดยไม่สมเหตุสมผล
3. จงไปวัดวันพระอันเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
4. จงเคารพนับถือบิดา
5. จงอย่าฆ่าคน
6. จงอย่าทำลามก
7. จงอย่าลักขโมย
8. จงอย่าพูดเท็จ หรือนินทาผู้อื่น
9. จงอย่าปลงใจในความอูเลามก
10. จงอย่ามักได้ในทรัพย์ของเขา

หลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ที่สรุปสำคัญมา 2 ข้อ คือ

1. จงรักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ
2. จงรักเพื่อนบ้าน (เพื่อนมนุษย์) เหมือนรักตัวเอง

และหลักคำสอนของพระเยซูส่วนใหญ่จะอยู่บนพื้นฐานบัญญัติ 10 ประการ และอธิบายเพิ่มเติมหรือนูริยกคำสอนเดิมไว้ เช่น สอนให้มีความเมตตาต่อกัน สอนให้รักกันระหว่างพี่น้อง สอนให้ทำความดี สอนให้เห็นแก่บุญทรัพย์มากกว่าสินทรัพย์ สอนให้แสวงหาคุณธรรมยิ่งกว่าสิ่งอื่น สอนหลักการคบหาซึ่งกันและกัน สอนให้ต่อต้านความอยุติธรรม สอนเรื่องจิตใจว่าเป็นรากฐานแห่งความดี ความชั่ว สอนถึงความกรุณาของพระเจ้า สอนถึงความขัดแย้งกันระหว่างพระเจ้ากับเงิน สอนให้รักษาศีล รัษาธรรม สอนวิธีไปสวรรค์ สอนเรื่องความสุขจากการทำใจให้อิสระ ฯลฯ เป็นต้น

หลักธรรมของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เชื่อว่า พระพรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุด เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง ตลอดจนกำหนดโชคชะตาชีวิตของคนและสัตว์ เพราะฉะนั้น วิถีชีวิตแต่ละคนจึงเป็นไปตามพรหมลิขิต แต่ละคนก็อาจเปลี่ยนวิถีชีวิตได้หากทำให้พระพรหมเห็นใจ และโปรดปรานโดยการบวงสรวงอ่อนน้อมและทำความดีต่อพระองค์ หากตายไปก็จะไปเกิดในสุคติภูมิ และหากโปรดปรานที่สุดก็จะไปอยู่กับพระองค์ ชั่วฉินจิรันดร์ ชาวฮินดูเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะ จึงไม่ตายไปตามร่างกาย ที่ว่าตายนั้นเป็นเพียงวิญญาณออกจากร่างกายเท่านั้น

คำสอนเฉพาะเป็นคำสอนเฉพาะกลุ่มแต่ละวรรณะ แต่ละหน้าที่ ตัวอย่างคำสอนทั่วไป เช่น สอนให้มนุษย์มีความเมตตาต่อกัน สอนให้มีสันติ สอนถึงหน้าที่ และสิ่งที่มนุษย์ควรปฏิบัติต่อกัน สอนให้มีขันติ สอนวิธีหาความสุขและรู้เท่าทันความจริง สอนเรื่องความเป็นอมตะของวิญญาณ หน้าที่ บิดามารดามีต่อบุตรธิดา หน้าที่ครูอาจารย์ต่อศิษย์ หน้าที่ของบุตรธิดา และศิษย์ ที่มีต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์

หน้าที่สามต่อภรรยา หน้าที่ภรรยาต่อสามี หน้าที่นายต่อบ่าว หน้าที่ราชาต่อราษฎร ธรรมและวาระทั้ง 4 คือ ธรรมและหน้าที่ของพราหมณ์ ธรรมและหน้าที่ของศูทร แต่อย่างไรก็ตาม มีกฎเกณฑ์ห้ามแต่งงานระหว่างคนต่างวรรณะ เพราะเมื่อลูกออกมาเป็นจัณฑาล ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ เป็นบุคคลที่เป็นเสนียดไม่เป็นที่ ต้องการของสังคม

เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามศาสนาต่าง ๆ

ศาสนาทุกศาสนามีคำสอนที่มุ่งให้คนในสังคมประพฤติดี เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน สังคม ศาสนิกชน ทุกศาสนาจึงมีหน้าที่ต้องประพฤติปฏิบัติ คือ

หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน คือ พุทธบริษัท 4 ได้แก่ อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี โดยอุบาสก อุบาสิกา ทำหน้าที่ปฏิบัติตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา และทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

การปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ การรักษาศีล 5 และพัฒนาขึ้นไปสู่การรักษาศีล 8 หรืออุโบสถศีล ซึ่งเป็นศีลของอุบาสก อุบาสิกา

1. เว้นจากการฆ่าสัตว์
2. เว้นจากการลักสิ่งของที่มีผู้อื่นมิได้ให้
3. เว้นจากการประพฤติดิพพรหมจรรย์
4. เว้นจากการพูดปด พูดต่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ
5. เว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
6. เว้นจากการบริโภคอาหารในยามวิกาล (หลังเที่ยงถึงวันใหม่)
7. เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี และประดับร่างกายด้วยดอกไม้ ของหอม เครื่องประดับ เครื่องทา เครื่องหอม
8. เว้นจากการนั่งนอนเหนือเตียงตั้งที่เท้าสูงเกิน ภายในมีนุ่นหรือสำลี

จากนั้นเมื่อมีพื้นฐานศีล 5 ศีล 8 แล้วควรพัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติธรรม ทำสมาธิ วิปัสสนา เจริญปัญญาให้รู้แจ้งเพื่อหาทางดับทุกข์ การเจริญปัญญา เพื่อให้พิจารณาเห็นหลักธรรมแท้จริงของศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นไปตามพระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แปลว่า สรรพสิ่งในโลกไม่เที่ยง ล้วนเป็นทุกข์ และไม่มีตัวตน และทุกสิ่งในโลกจะมีสภาวะเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

เมื่อการประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแล้วผู้นั้นจะเข้าสู่พระนิพพานเป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีก

หน้าที่สำคัญประการต่อมา คือ การทะนุบำรุงและสืบทอดพระพุทธศาสนา คือ ทำหน้าที่ทะนุบำรุงรักษาศาสนวัตถุ คือ พระพุทธรูป วัตถุอาราม ที่ดิน สิ่งก่อสร้างทางพุทธศาสนา ให้เป็นสมบัติของศาสนา และใช้เบญจธรรมในการเป็นที่พึ่งพาจิตใจ และไหว้พระสวดมนต์ ทำบุญ ตักบาตร เลี้ยงพระ ประพฤติตามศาสนพิธีให้ถูกต้องตามหลักศาสนาพุทธ และต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี เผยแผ่คำสอน ให้บุตรธิดา บุคคลในครอบครัว สนับสนุนให้บุตรธิดาบวชเรียนในศาสนาพุทธเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ให้มั่นคงสถาพรสืบต่อไป

สำหรับภิกษุ ภิกษุณี นั้น ทำหน้าที่ศึกษารักษาพระธรรม และนำมาประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า อีกทั้งช่วยกันทะนุบำรุง ศาสนวัตถุ พระพุทธรูป วัตถุอาราม สิ่งก่อสร้างทางศาสนาพุทธต่าง ๆ ให้เป็นถาวรวัตถุเป็นที่พึ่งพิง รวมทั้งการประกอบศาสนพิธีของชาวพุทธให้ถูกต้องตามวัฒนธรรม ประเพณีที่ค้ำจุนของชาวพุทธที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

เช่นเดียวกันกับหน้าที่ของอิสลามิกชน คริสเตียน และผู้ที่นับถือศาสนาอื่นดู ล้วนมีหน้าที่ปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาของตน ช่วยกันเผยแผ่คำสอน หลักธรรม และรักษาศาสนวัตถุ ตลอดจนรักษาขนบธรรมเนียม พิธีการของศาสนาให้ถูกต้อง และที่สำคัญ คือ การช่วยกันสืบทอดศาสนาให้คงอยู่ โดยช่วยกันทะนุบำรุงสถาบันหลักทางศาสนาของตนให้สามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ ส่งผลให้คนในสังคม มีความสุขสงบตลอดไป

เรื่องที่ 5 บุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นบุคคลตัวอย่างที่ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกของศาสนาทุกศาสนาในประเทศไทย

พระองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงพระเมตตา และพระมหากรุณาธิคุณในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่พสกนิกรทั้งแผ่นดิน ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ทรงมีความละเอียดรอบคอบและทรงคิดค้นหา แนวทางการพัฒนา เพื่อมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนสูงสุดพสกนิกรควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท นำมาปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดผลต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติตลอดไป

หลักการทรงงานของพระองค์ที่สามารถรวบรวมได้มีดังต่อไปนี้ คือ

1. **ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ** การที่พระราชทานโครงการใด โครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูล รายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสารแผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง

2. **ระเบิดจากข้างใน** พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่าต้องระเบิดจากข้างใน หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้เกิดสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลูกก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก ไม่ใช่การนำความเจริญมาจากภายนอกเข้าไปหาชุมชน

3. **แก้ปัญหาที่จุดเล็ก** พระองค์ทรงมองเห็นปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มที่จุดเล็ก ๆ

4. **ทำตามลำดับขั้นตอน** ในการทรงงานพระองค์จะเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นที่สุดของประชาชนก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ ต่อจากนั้นก็จะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึง

การใช้ความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดดังพระบรมราโชวาท

5. ภูมิสังคม การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน

6. องค์กรรวม ทรงมีวิธีการคิดอย่างองค์กรรวม คือ การมองอย่างครบวงจร ในการพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่ง นั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณี “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ แนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์กรรวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนไทย ประมาณ 10 – 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น หากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร

7. ไม่ติดตำรา การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เป็นการพัฒนาที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ ไม่ติดตำรา ไม่ผูกมัดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตที่แท้จริงของคนไทย

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด พระองค์ทรงประหยัดลดหยดยาสีพระทนต์นั้น พระองค์ทรงใช้อย่างคุ้มค่า ในปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่ง ทรงใช้เดือนละแท่ง ใช้กระทั่งกุด ในการแก้ปัญหาให้แก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกโดยปล่อยให้ขึ้นเองจะได้ประหยัดงบประมาณ

9. ทำให้ง่าย พระองค์ทรงมีพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในการคิดค้นคิดเปลี่ยนแปลงปรับปรุงและแก้ไขพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ ทรงใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทาง ตัวอย่างการปลูกหญ้าแฝก เป็นหญ้าคลุมดิน เพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เป็นต้น

10. การมีส่วนร่วม พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหาร ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า ...สำคัญที่สุดต้องหัดทำใจให้กว้างหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวกปฏิบัติ บริหารงาน ให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์ นั่นเอง...

11. ประโยชน์ส่วนรวม ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ พระองค์ทรงรำลึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ

12. บริหารรวมที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการบริหารแรงงานแบบเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการจะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการ และให้บริการแก่ประชาชน ณ ที่แห่งเดียว

13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติช่วยเหลือ เช่น การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ

14. ใช้อุทธรมปราบอธรรม ทรงนำความเจริญ กฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ แนวปฏิบัติ ที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี ขั้วปล้นน้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติ คุณซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสว่า “ใช้อุทธรม ปราบอธรรม”

15. ปลูกป่าในใจคน ปัญหาการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

16. ขาดทุนคือกำไร หลักการ คือ “...ขาดทุนคือกำไร Our loss is our gain... การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุข นั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าประเมินไม่ได้...” หลักการ คือ การให้และการเสียสละ ส่งผลให้มีผลกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

17. การพึ่งตนเอง พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

18. พออยู่พอกิน การที่พระองค์ทรงเสด็จไปเยี่ยมประชาชนทรงเข้าพระทัยปัญหาอย่างลึกซึ้งถึงเหตุผลมากมายที่ใ้ราษฎรอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นจึงพระราชทานความช่วยเหลือใ้ราษฎรมีชีวิตอยู่ในขั้นพออยู่พอกินก่อน แล้วจึงค่อยขยับขยายให้มีสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

19. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระองค์มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต โดยยึดถือหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควร

20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน พระองค์มีพระราชดำรัสว่า “...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

21. ทำงานอย่างมีความสุข พระองค์ทรงตรัสว่า “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22. ความเพียร : พระมหาชนก จากพระราชนิพนธ์พระมหาชนก ซึ่งเป็นตัวอย่างของผู้มีความเพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่งก็ยังว่ายน้ำต่อไป เช่นเดียวกับพระองค์ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่าง ๆ ในระยะแรกที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

23. **รู้ รัก สามัคคี** พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสคำสามคำนี้ ให้นำไปใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย

รู้ คือ การลงมือทำสิ่งใดโดยรู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก คือ ความรัก เมื่อรู้แจ้ง จะต้องรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ

สามัคคี คือ การคำนึงเสมอว่าเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจ เป็นองค์กร เป็นหมู่คณะ จึงมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาก็ลุล่วงไปได้ด้วยดี

เรื่องที่ 6 การอยู่ร่วมกันของคนไทยที่ต่างศาสนา

ศาสนามีประโยชน์ คือ ช่วยให้ทุกคนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและมีสันติ มีความรักใคร่ สามัคคีปรองดองกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดความสามารถนำพาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เจริญรุดหน้าไป อย่างไรก็ตาม หากชุมชน สังคมมีข้อปฏิบัติทางศาสนาเดียวกัน มีวัฒนธรรมประเพณีเหมือนกัน สังคมนั้นจะมีความกลมเกลียวกัน เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ศาสนาสังคมไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาแตกแยกทางสังคม เนื่องจากสาเหตุเพราะศาสนาแตกต่างกันนั้นไม่เคยปรากฏขึ้นในประเทศไทย

แต่ภาวะปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาความแตกแยก ไม่สามัคคีกัน โดยระบุว่าสาเหตุเป็นเพราะความเชื่อทางศาสนานั้น เมื่อวิเคราะห์สาเหตุและสืบสาวเหตุการณ์แล้ว ความเชื่อทางศาสนาไม่ใช่สาเหตุ ทั้งนี้ เพราะศาสนาล้วนมีกฎเกณฑ์ของศีลที่ไม่ให้มนุษย์เบียดเบียนรังแกกัน ดังนั้น สังคมไทยตั้งแต่สุโขทัยเป็นพุทธศาสนา ฮินดู อยู่ร่วมกันอย่างผสมกลมกลืน คำสอนของพุทธศาสนาปรากฏในศาสนาฮินดู และพิธีกรรมศาสนาฮินดู ปรากฏอยู่ในสังคมไทยพุทธ โดยอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว เช่น ประเพณีลอยกระทง ต่อมาในสมัยอยุธยาไทยค้าขายกับจีน ฝรั่งเศสต่าง ๆ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ โดยมีขุนนางฝรั่ง คือ เจ้าพระยาวิไชยชาเยนทร์ เป็นคริสเตียน ตั้งรกรากอยู่ในไทย และยังคงนับถือศาสนาคริสต์อยู่ ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 ของเราท่านศึกษาวัฒนธรรมตะวันตก และเมื่อถึงรัชกาลที่ 5 มีการติดต่อกับต่างประเทศนำวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ปรับปรุงประเทศ และไม่ทำให้ศาสนาเสื่อมถอย พระองค์ท่านใช้หลักศาสนา เพื่อให้ชาติคงอยู่ด้วยการเสียดสาดินแดนส่วนน้อย เพื่อรักษาดินแดนส่วนใหญ่ไว้ ส่งผลให้รักษาชาติบ้านเมืองให้คงอยู่ไม่เสียเอกราช

กล่าวโดยสรุป สังคมไทยแม้มีศาสนาหลากหลายในชุมชน สังคม คนไทยที่ต่างศาสนายึดหลัก ประนีประนอม เคารพซึ่งกันและกัน เข้าใจวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เราจะเห็นภาพของสังคมไทยทั่วไปที่คนไทยมุสลิม คนคริสเตียน คนไทยพุทธ ไทยฮินดู ติดต่อกับค้าขาย ประกอบกิจการศาสนา ใช้ชีวิตครอบครัวที่ต่างศาสนาอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างปกติสุขในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับสูงมีบุตรหลานคนไทยต่างศาสนาอยู่ร่วมกันศึกษาหาความรู้โดยไม่มีปัญหาใด ๆ

เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งแตกแยกของคนในสังคม ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนใด ๆ ในประเทศไทย และความแตกแยกนั้นทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ครอบครัว ชุมชน ทุกแห่งยังจะต้องนำหลักคุณธรรม จริยธรรมมาแก้ไขปัญหา เพื่อลดความขัดแย้งที่รุนแรง สถาบันองค์กรทางศาสนา และทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการนำสันติภาพกลับคืนมาสู่สังคม ชุมชนอย่างรวดเร็ว

กรณีตัวอย่างจากพุทธประวัติ การแก้ปัญหาความแตกแยกในสังคมโดยสันติวิธี

ครั้งหนึ่งเหล่ากษัตริย์ศากยวงศ์ พระญาติฝ่ายพุทธบิดา และเหล่ากษัตริย์โกถยวงศ์ พระญาติฝ่ายพุทธมารดา ทะเลาะวิวาทกันเรื่อง แ่งน้ำโรหิณี เนื่องจากฝนแล้ง น้ำไม่เพียงพอ การทะเลาะวิวาทลุกลามไปจนเกือบกลายเป็นศึกใหญ่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงทราบเหตุด้วยพระญาณ จึงเสด็จไปห้ามสงคราม โดยตรัสให้เห็นถึงความไม่สมควรที่กษัตริย์ต้องมาฆ่าฟันกันด้วยสาเหตุเพียงแค่การแย่งน้ำเข้านา และตรัสเตือนสติว่าระหว่างน้ำกับพี่น้อง อะไรสำคัญยิ่งกว่ากัน ทั้งสองฝ่ายจึงได้สติคืนดีกัน และขอพระราชทานอภัยโทษต่อเบื้องพระพักตร์พระพุทธองค์

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประเภทใด

ก. เอกเทวนิยม	ข. พหุเทวนิยม
ค. สัพพัตถเทวนิยม	ง. อเทวนิยม

2. ศาสดาหมายถึงอะไร

ก. ผู้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา	ข. ผู้นับถือศาสนา
ค. ผู้ค้นพบศาสนาและนำคำสอนมาเผยแผ่	ง. สาวกของศาสนา

3. สัมมาสมาธิอยู่ในธรรมะหมวดใด

ก. มรรค 8	ข. อริยสัจ 4
ค. ขรรษาธรรม	ง. พรหมวิหาร 4

4. คำสอนศาสนาใดที่เน้นให้มนุษย์มีความรักต่อกัน

ก. ศาสนาพุทธ	ข. ศาสนาคริสต์
ค. ศาสนาอิสลาม	ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

5. มัลลิกเป็นศาสนสถานของศาสนาใด

ก. ศาสนาพุทธ	ข. ศาสนาคริสต์
ค. ศาสนาอิสลาม	ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

6. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคม วิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด

ก. ใช้หลักกรรมทางศาสนา	ข. ใช้หลักกฎหมาย
ค. ใช้หลักการเจรจา	ง. ใช้คณะกรรมการ

7. สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุเป็นสังคมวัตถุนิยม ประชาชนควรมีค่านิยมใดจึงจะเหมาะสม

ก. รู้รักสามัคคี

ข. ประหยัดและนิยมไทย

ค. ใช้ชีวิตเรียบง่าย

ง. มีระเบียบวินัย

8. เมกกะ คือ เมืองสำคัญของศาสนาใด

ก. ศาสนาพุทธ

ข. ศาสนาอิสลาม

ค. ศาสนาคริสต์

ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

9. การถือศีลอดเป็นข้อปฏิบัติของศาสนาใด

ก. ศาสนาพุทธ

ข. ศาสนาอิสลาม

ค. ศาสนาคริสต์

ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

10. ศาสนาใดที่นับถือเทพเจ้าหลายองค์

ก. ศาสนาพุทธ

ข. ศาสนาอิสลาม

ค. ศาสนาคริสต์

ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

กิจกรรมที่ 2 ให้ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในหนังสือพิมพ์ที่แสดงถึงการไม่ใช้หลักคำสอนของศาสนาในการดำรงชีวิต แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

บทที่ 2

วัฒนธรรมประเพณี

สาระสำคัญ

เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนท้องถิ่น ภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ภาษา การแต่งกาย ฯลฯ ของภาคต่าง ๆ ประเพณีของแต่ละชุมชนท้องถิ่น ภาค เช่น แห่เทียนพรรษา บุญเดือนสิบ ลอยกระทง ประเพณีวิ่งควาย ยี่เป็ง การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของภาคต่าง ๆ การประพฤติปฏิบัติตน เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมที่พึงประสงค์ของชุมชน สังคมไทย การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมของชุมชน สังคมไทยที่พึงประสงค์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ท้องถิ่น และของประเทศ
2. ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ท้องถิ่น และของประเทศ
3. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น
4. นำค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม ชุมชนมาประพฤติปฏิบัติตนเป็นนิสัย

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี
- เรื่องที่ 2 วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศ
- เรื่องที่ 3 การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของประเพณีไทย
- เรื่องที่ 4 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น
- เรื่องที่ 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณี

1.1 ความหมายความสำคัญ

วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น และได้รับการถ่ายทอดกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นผลผลิตที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทั้งด้านวัตถุและที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น อุดมการณ์ ค่านิยม ประเพณี ศิลธรรม กฎหมาย และศาสนา เป็นต้น

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศิลปธรรมอันดีงามของประชาชน

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่แสดงถึงความเจริญงอกงามในการอยู่ร่วมกัน เป็นการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกในลักษณะวัตถุและไม่ใช่วัตถุ แล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ความสำคัญของวัฒนธรรม มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. วัฒนธรรม ช่วยให้มีมนุษย์สะดวกสบายขึ้น ช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ เพราะสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาช่วย
2. วัฒนธรรม ทำให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความสามัคคีกัน
3. วัฒนธรรม แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติที่มีวัฒนธรรมสูงย่อมได้รับการยกย่องและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ
4. วัฒนธรรม กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
5. วัฒนธรรม ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง

1.2 ความหมายความสำคัญของประเพณี

ประเพณี หมายถึง แบบความประพฤติที่คนส่วนรวมถือเป็นธรรมเนียมหรือระเบียบแบบแผน และปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน จนเกิดเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบต่อกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของ จารีต ประเพณี ขนบประเพณี และขนบธรรมเนียมประเพณี

จารีตประเพณี คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจิตใจ เช่น การตอบแทนบุญคุณบิดามารดา บุพการี การเลี้ยงดูเมื่อท่านแก่เฒ่า การเคารพเชื่อฟังครู อาจารย์ การนับถือบรรพบุรุษ

ขนบประเพณี คือ ประเพณีที่ประพฤติปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปมาอย่างเป็นระเบียบ บังคับให้คนในสังคมนั้น ๆ ยึดถือและปฏิบัติตาม เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ และมีขนบประเพณีที่คนในสังคมไม่ต้องปฏิบัติตามเสมอไป เช่น ประเพณีการโกนจุก เป็นต้น

ธรรมเนียมประเพณี คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติระหว่างบุคคลที่สังคมยอมรับ เช่น การทักทาย การไหว้ การเดิน กิริยามารยาท เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีประเพณีทางศาสนา เช่น วันโกน วันพระ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย การโกนผมไฟ ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การปลุกเรื้อน ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ เช่น ตรุษไทย วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และแต่ละภาค แต่ละท้องถิ่นมีประเพณีแตกต่างกันออกไป

ความสำคัญของประเพณี มีอยู่ 5 ประเภท คือ

1. เป็นเครื่องบอกความเจริญของชาตินั้น ๆ ชาตินี้เจริญในปัจจุบันมีประเพณีต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้า
2. ประเพณีส่วนมากสืบค้นความเป็นมาของประเพณีนั้น ๆ ตั้งแต่อดีตเชื่อมโยงถึงปัจจุบัน ประเพณีจึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี
3. ประเพณีทำให้คนในสังคมเกิดความภาคภูมิใจในความดีงามของเผ่า และชาติบ้านเมืองตนเอง
4. ประเพณีทำให้คนในสังคมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อันเป็นการดำรงความรักสามัคคี ทำให้คนในเผ่า ชุมชน ภาค และเป็นชาติมีความมั่นคงสืบต่อกันมา
5. ประเพณีเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ ซึ่งแสดงออกความเป็นเผ่า ชุมชน ภาค เป็นชาติ

เรื่องที่ 2 วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น และของประเทศ

2.1 วัฒนธรรมที่สำคัญ

วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่น และของประเทศที่แสดงออกถึงความเป็นไทยที่สำคัญต่าง ๆ คือ ภาษา การแต่งกาย อาหาร และมารยาท

ภาษา ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในสังคม มี 2 ลักษณะ คือ ภาษาทางกาย และภาษาทางวาจา ในเผ่า ในชุมชน ภาค จะมีภาษาถิ่น สำเนียงถิ่น กิริยาอาการแสดงออกของท้องถิ่น และจะมีภาษากิริยาอาการ คนไทยจะใช้ภาษาไทยกลาง ซึ่งเป็นภาพรวมของประเทศ ดังนั้น วัฒนธรรมทางภาษา จะบ่งบอกที่มาของกำเนิดซึ่งควรจะเป็นความภูมิใจในตัวตน ไม่เป็นสิ่งเขย น่ายาย หรือล้าสมัยในการแสดงออกทางภาษาถิ่น ภาษาไทยกลางของคนไทย

การแต่งกาย การแต่งกายของคนในสังคมไทยในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกในชีวิตประจำวันคนไทยจึงแต่งตัวแบบสากลต่อเมื่อมีงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ หรือในโอกาสสำคัญ ๆ จึงนำการแต่งกายประจำถิ่นที่แสดงออกมาเป็นเผ่า ชุมชน และภาค อย่างไรก็ตาม เรายังเห็นคนรุ่นเก่า รุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ในท้องถิ่นบางแห่งยังคงมีวัฒนธรรมการแต่งกายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษให้เราเห็นได้ในชีวิตประจำวัน

อาหาร เนื่องจากการติดต่อสื่อสารของโลกปัจจุบันเป็น โลกไร้พรมแดน เราจึงสามารถรับประทานอาหารไทยที่ร้านในเมืองลอสแอนเจลิส เมืองฮ่องกงได้ด้วย วัฒนธรรมทางอาหารการกินของคนไทยในท้องถิ่น และไทยยังคงสืบทอดตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เพราะสภาวะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรต่าง ๆ ส่งผลให้วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารท้องถิ่นไทย ยังคงมีอยู่และนำมาใช้ในการประกอบอาหาร การกินได้ตลอดมา แต่อาหารบางชนิดเริ่มสูญหายไป เด็กไทยปัจจุบันเริ่มจะไม่รู้จัก

คุณค่าอาหารบางชนิด เช่น ขนมงก ซึ่งประเพณีแต่งงานภาคกลาง ในอดีตจะมีขนมงก เป็นขนมทำจาก ถั่วทองปั้นเป็นรูปวงกลม มีชื่อเหมือนล้อเกวียน เพื่อให้ชีวิตแต่งงานราบรื่นก้าวไปข้างหน้า เป็นต้น

มารยาท มารยาทของคนไทยที่อาศัยอยู่เป็นเผ่า ชุมชน ภาค ตลอดจนไทยกลางได้รับการ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่เมื่อก้าวโดยรวมแล้วมารยาทไทยนั้นทั่วโลกยอมรับว่ามีความงดงาม อ่อนช้อย การไหว้ การกราบ บ่งบอกถึงความเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม ทำให้คนต่างประเทศ ประทับใจ ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้า

เรื่องที่ 3 การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย

3.1 ความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย

การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย เป็นสิ่งสำคัญที่คนไทยทุกคนพึงตระหนักถึง หน้าที่ที่ทุกคนพึงกระทำ ทั้งนี้ เพราะวัฒนธรรมประเพณีประจำชาติและท้องถิ่น จัดเป็นสิ่งที่มีความค่า ควรแก่การอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนบธรรมเนียมประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภาษา วรรณกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้บรรจุ และสั่งสมความรู้ ความหมาย คุณค่าที่มีมาตั้งแต่อดีตให้คนไทยปัจจุบัน ได้เรียนรู้ เพื่อรู้จักตนเองและมีความภูมิใจในความเป็นชาติไทย และสิ่งเหล่านี้จะสูญหายหากขาดการ เอาใจใส่ในการอนุรักษ์ และส่งเสริมในทางที่ถูกที่ควร

3.2 แนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของไทย

1. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย วัฒนธรรม ประเพณีไทย และท้องถิ่นที่ยังไม่ได้รวบรวมศึกษาไว้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจถ่องแท้ ทำให้เกิดความรู้สึกรักยอมรับในคุณค่า จะได้หวงแหน ภูมิใจ และ เผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อไป
2. สร้างความเข้าใจให้คนไทยทุกคนเข้าใจ ปรับเปลี่ยน ตบสนองวัฒนธรรมประเพณีอื่น ๆ จากภายนอกอย่างเหมาะสม
3. ขยายขอบเขตเรื่องการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีไทยให้คนไทยทุกคนเห็น เป็นหน้าที่ สำคัญที่จะต้องร่วมกันทะนุบำรุงรักษาทั้งด้วยกำลังกาย และกำลังทุนทรัพย์
4. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีระหว่างเผ่า ชุมชน ภาค เพื่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน
5. ช่วยกันจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศทางวัฒนธรรมประเพณี เพื่อใช้เป็นฐานความรู้ของ สังคม เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์และส่งผลถึงภาวะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะส่งผลต่อเศรษฐกิจของชาติโดยรวม

เรื่องที่ 4 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทยและของท้องถิ่น

2.1 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของไทย

ในเมื่อค่านิยมเป็นสิ่งที่กำหนดความเชื่อ ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมของคนในสังคมแล้ว การกำหนดค่านิยมที่พึงประสงค์ของท้องถิ่นและของไทย จึงควรที่คนในสังคมไทยทั้งในท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

อย่างไรก็ตาม มีผู้แจกแจงค่านิยมของสังคมไทยไว้ดังนี้ คือ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ตรัสว่า ค่านิยมของสังคมไทยมี 3 ประการ คือ

1. รักความเป็นไทย
2. คนไทยไม่ชอบการเบียดเบียนและหาเรื่องกับคนอื่น
3. การรู้จักประสานประโยชน์ รู้จักการประนีประนอม โอนอ่อนผ่อนตาม ทำให้เมืองไทย

ไม่ตกเป็นอาณานิคมของประเทศใด

ศาสตราจารย์ ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟุ้ง จำแนกค่านิยมของคนไทย ไว้ดังนี้

1. ความรักอิสรภาพหรือความเป็นไทย
2. ย้ำความเป็นตัวของตัวเอง
3. ความมัคน้อย
4. ย้ำหาความสุขจากชีวิต ส่งผลให้เกิด คำว่า “สยามเมืองยิ้ม”
5. เคารพ เชื่อฟังอำนาจ โดยชอบธรรม คนไทยเคารพผู้อาวุโส
6. ชอบความโอ้อ่า มีใจนักเลง กล้าได้ กล้าเสีย บริโภคนิยม
7. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คนไทยมีลักษณะเป็นมิตรกับคนทุกคน

ในปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหา คนขาดคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาเรื่องเพศ เรื่องความรุนแรง และอบายมุข ในปี 2549 กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็น 8 คุณภาพพื้นฐาน เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ดี คือ

1. ขยัน คือ ตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน
2. ประหยัด คือ รู้จักเก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์

คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

3. ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปราศจากความรู้สึก

ลำเอียง หรืออคติ

4. มีวินัย คือ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ มีทั้งวินัยในตนเองและ

วินัยต่อสังคม

5. สุภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อมมีกิริยามารยาทที่งาม มีสัมมาคารวะ

6. สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อมความโปร่งใสเป็นที่

เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี คือ ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียว ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานบรรลุผลตามที่ต้องการเกิดการงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัศ-
เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ความคิด เชื่อชาติ หรือ
อาจเรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ คือ มีความจริงใจ ไม่เห็นแก่ตัวและเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่า
ในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของ
ผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

2.2 ค่านิยมท้องถิ่น

ค่านิยมของท้องถิ่น จะบ่งบอกลักษณะนิสัยเด่นของคนในท้องถิ่น เช่น คนภาคเหนือ
มีมารยาทอ่อนโยน พูดจาอ่อนหวาน คนภาคใต้มีความรักใคร่พวกพ้องต่าง ๆ เหล่านี้สามารถศึกษาได้จาก
ลักษณะของคนในชุมชน วิถีชีวิตการแสดงออก สถาบันทางการศึกษา ศาสนา และครอบครัวมีส่วนสำคัญ
ในการสร้างเสริมค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชน สังคม

เรื่องที่ 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

การประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์ นั้น เป็นสิ่งที่ควรกระทำทุกคนจึงเป็นพลัง
สำคัญส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาไปอย่างยั่งยืน หรืออาจกล่าวได้ว่า หากสังคมใดมีแต่ความเจริญทางวัตถุ
แต่ขาดความเจริญด้านจิตใจ สังคมนั้นจะพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืน ซึ่งความเจริญทางด้านจิตใจ นั้น นอกจาก
คนในสังคมจะต้องประพฤติปฏิบัติดีตามหลักธรรมศาสนาแล้ว ควรสร้างเสริมค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกับ
คนในชาติโดยพร้อมเพียงกันอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ค่านิยมความประหยัด การสร้างนิสัยประหยัดพลังงาน
น้ำมันของคนในชาติ ไม่ใช่ทำเฉพาะผู้มีรายได้น้อย ผู้ที่มีฐานะร่ำรวยสามารถใช้น้ำมันอย่างสุรุ่ยสุร่ายได้
เพราะชาตินี้มีเงินมากมายใช้ชั่วลูกชั่วหลานไม่หมด ผู้มีฐานะร่ำรวยจะต้องมีนิสัยประหยัดพลังงานด้วย
เป็นต้น และแม้ว่าน้ำมันมีราคาถูกลงทุกคนในชาติควรประหยัดต่อไปให้เป็นนิสัย

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. ข้อใดคือวัฒนธรรม

ก. อาหาร

ข. การแต่งกาย

ค. ภาษาพูด

ง. ถูกทุกข้อ

2. ข้อใดคือประเพณี

ก. การพูดทักทาย

ข. การแต่งงาน

ค. การรับประทานข้าว

ง. การถือศีล 8

3. ประเพณีวิ่งควายอยู่ในจังหวัดใด
ก. ชัยนาท	ข. อ่างทอง
ค. ชลบุรี	ง. สมุทรปราการ
4. ประเทศไทยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมประเพณีจากที่ใด
ก. อารยธรรมตะวันตก	ข. อารยธรรมจีน
ค. อารยธรรมอินเดีย	ง. ถูกทุกข้อ
5. การตอบแทนบุญคุณ บิดา มารดา บุพการี จัดเป็นอะไร
ก. ประเพณี	ข. จารีตประเพณี
ค. ขนบประเพณี	ง. ธรรมเนียมประเพณี
6. ภาษาไทยได้รับอิทธิพลจากภาษาอะไรบ้าง
ก. ภาษาบาลี - สันสกฤต	ข. ภาษาอังกฤษ
ค. ภาษาจีน	ง. ถูกทุกข้อ
7. ประเพณีใดที่มีทุกภาคของประเทศไทย
ก. สงกรานต์	ข. แข่งเรือ
ค. วิ่งควาย	ง. สารทเดือน 10
8. ประเพณีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญได้รับอิทธิพลจากศาสนาใด
ก. ศาสนาพุทธ	ข. ศาสนาคริสต์
ค. ศาสนาอิสลาม	ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู
9. วัฒนธรรม ประเพณีมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมใด
ก. กีฬา	ข. การท่องเที่ยว
ค. พาณิชยกรรม	ง. นันทนาการ
10. ในความเป็นชาติแต่ละชาติมีความแตกต่างในด้านใด
ก. วัฒนธรรมประเพณี	ข. ภาษา
ค. ศิลปะ	ง. เชื้อชาติ

กิจกรรมที่ 2 ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนของตนเองแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

บทที่ 3

หน้าที่พลเมืองไทย

สาระสำคัญ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับความหมายของประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีคุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์ ปัญหา และสถานการณ์การเมืองการปกครองที่เป็นกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน กฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแรงงานและสวัสดิการ กฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็กและสตรี และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผลการเรียนรู้คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ และคุณค่าของความเป็นพลเมืองดีตามแนวทางประชาธิปไตย
2. ตระหนักในคุณค่าของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยและมีคุณธรรม ค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์
3. แยกแยะปัญหา และสถานการณ์การเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในชุมชน
4. รู้และเข้าใจสาระทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย
5. นำความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
6. เห็นคุณค่า และประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมาย
7. มีจิตสำนึกในการป้องกันปัญหาการทุจริต

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 การปกครองระบอบประชาธิปไตย
- เรื่องที่ 2 สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย
- เรื่องที่ 3 คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์
- เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ 5 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย
- เรื่องที่ 6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว
- เรื่องที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
- เรื่องที่ 8 กฎหมายอื่น ๆ
- เรื่องที่ 9 การปฏิบัติตนตามกฎหมายและการรักษาสิทธิเสรีภาพของตนในกรอบของกฎหมาย
- เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เรื่องที่ 1 การปกครองระบอบประชาธิปไตย

1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองในประเทศ มาจากคำ 2 คำ ดังนี้

“ประชา” หมายถึง ประชาชนที่เป็นพลเมืองของประเทศ

“ธิปไตย” หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

ดังนั้น ประชาธิปไตย จึงหมายถึง ประชาชนปกครองหรือการปกครองโดยประชาชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า “ระบอบการปกครองที่ถือมติของปวงชนเป็นใหญ่ หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่”

และศาสตราจารย์ ดร.กมล ทองธรรมชาติ ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน”

สรุป ประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนหรือพลเมืองของประเทศมีอำนาจและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการปกครองประเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก

1.2 หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

2. หลักความเสมอภาค ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางการเมือง

3. หลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ได้แก่ การที่ประชาชนมีอำนาจอันชอบธรรมในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน มีอิสระในการกระทำในขอบเขตของกฎหมาย และมีแนวทางปฏิบัติตนที่เป็นอิสระภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

4. หลักนิติธรรม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีหลักกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์และกติกาของประเทศ คือ การที่ประชาชนใช้กฎหมายเป็นหลักในการทำงาน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเกิดความยุติธรรมในสังคม

5. หลักการยอมรับเสียงข้างมาก คือ การที่ประชาชนในรัฐใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน

6. หลักการใช้เหตุผล คือ การที่ประชาชนใช้หลักเหตุผลเป็นหลักในการหาข้อสรุปเพื่อทำงานร่วมกันหรือการอยู่ร่วมกัน

7. หลักการประนีประนอม คือ การที่ประชาชนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้การตกลงร่วมกันในการขจัดข้อขัดแย้งที่ไม่เห็นด้วย

8. หลักความยินยอม คือ การที่ประชาชนใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ เป็นตัวของตัวเอง โดยปราศจากการบังคับ มีความเห็นตรงกัน จึงตัดสินใจผ่านตัวแทนของประชาชนในการดำเนินงานทางการเมืองและการปกครอง

1.3 ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย

ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนจะปฏิบัติต่อกัน ดังนี้

1. การเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามขอบเขตที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
2. การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา ข้อขัดแย้ง
3. การเคารพในกฎกติกาของสังคม เพื่อความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ในสังคม

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวมและสังคม
5. การมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์

ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

6. การยึดมั่นในหลักความยุติธรรม และการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันของสมาชิกทุกคนในสังคม

1.4 คุณลักษณะที่สำคัญของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

1. มีความยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย
2. มีการรู้จักใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีเหตุผลและมีการประนีประนอมกัน

ในทางความคิด

3. เคารพในสิทธิและการตัดสินใจของผู้อื่น
4. มีความเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
5. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. ใช้เสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิเสียงข้างน้อย
7. ยึดถือหลักความเสมอภาค และเท่าเทียมกันของสมาชิก
8. ปฏิบัติตนตามกฎหมายข้อบังคับของสังคม
9. ปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม ยึดมั่นในวัฒนธรรม ประเพณี
10. รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

1.5 ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

1. ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคง
2. เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
3. สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบเรียบร้อย
4. สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ จากกฎหมายเท่าเทียมกันเกิดความเป็นธรรมใน

สังคม

5. สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน

2. วิถีประชาธิปไตย

สังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เป็นสังคมที่ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ทั้งในแง่ความคิด อุดมการณ์ และวิธีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เด็กเป็นต้นไป

โดยในชีวิตประจำวันของบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม จะดำเนินไปอย่างสงบสุขได้ เมื่อทุกคนที่เป็นสมาชิกเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการใช้คุณลักษณะประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนี้

2.1 ประชาธิปไตยในครอบครัว

ประชาธิปไตยในครอบครัวจะเริ่มได้ก็ต่อเมื่อพ่อแม่คิดและประพฤติปฏิบัติต่อกันต่อลูก ๆ และต่อบุคคลอื่นอย่างเป็นประชาธิปไตย ในการดำเนินชีวิตประจำวันทุก ๆ ด้าน ได้แก่

1. การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
4. การแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล
5. การลงมติโดยใช้เสียงส่วนใหญ่
6. การเคารพกฎระเบียบของครอบครัว
7. การกล้าแสดงความคิดเห็นต่อส่วนรวม
8. การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่าตนเอง

2.2 ประชาธิปไตยในชุมชน ท้องถิ่น

วิถีชีวิตประชาธิปไตยในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลภายในชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีคุณลักษณะประชาธิปไตยที่สำคัญ คือ

1. การเคารพในระเบียบ กฎหมายของท้องถิ่น และกฎหมายบ้านเมือง
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
3. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. การตัดสินใจในส่วนรวมโดยใช้การลงมติเสียงส่วนใหญ่
5. การตัดสินใจโดยใช้วิธีการลงมติเสียงส่วนใหญ่
6. การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อชุมชน
7. การร่วมกันวางแผนในการทำงานเป็นกลุ่มหรือตัวแทนของกลุ่ม

ในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมาคมแม่บ้านผู้ผลิตสมุนไพรบ้านห้วยใต้ สหกรณ์ออมทรัพย์บ้านแดง สมาคมศิษย์เก่า โรงเรียน มูลนิธิต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตในกลุ่มสมาชิกควรมีคุณลักษณะของประชาธิปไตย ได้แก่

1. เคารพในกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มหรือองค์กร
2. มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
3. ยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคนที่ดีกว่า โดยไม่ใช้อารมณ์ อดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
4. ยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า
5. การทำงานโดยใช้วิธีการประชุมวางแผน และแก้ปัญหาาร่วมกัน
6. การลงมติของกลุ่มหรือองค์กรโดยใช้การลงมติเสียงข้างมาก

เรื่องที่ 2 สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

1. ความหมาย ความสำคัญ

1.1 สถานภาพ

สถานภาพ หมายถึง ฐานะหรือเกียรติภูมิของบุคคลที่อยู่ในสังคม เป็นตำแหน่งของบุคคลหนึ่งที่ได้รับค่านับถือจากสาธารณชน

สถานภาพเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้น เป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะตัวบุคคลที่ทำให้แตกต่างจากผู้อื่น

สถานภาพ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. สถานภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ได้แก่

- สถานภาพทางวงศ์ญาติ เช่น เป็นลูก หลาน พี่น้อง ฯลฯ
- สถานภาพทางเพศ เช่น เพศหญิง เพศชาย
- สถานภาพทางอายุ เช่น เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่
- สถานภาพเชื้อชาติ เช่น คนไทย คนอังกฤษ
- สถานภาพทางถิ่นกำเนิด คนในภาคเหนือ คนในภาคใต้
- สถานภาพทางชนชั้นในสังคม เช่น เชื้อพระวงศ์ คหบดี หรือชนชั้นต่าง ๆ ในกลุ่มชนที่นับถือศาสนาฮินดู เช่น ชนชั้นพราหมณ์ ฯลฯ

2. สถานภาพที่ได้มาภายหลัง หมายถึง สถานภาพที่ได้มาจากแสวงหาหรือได้มาจากความสามารถของตนเอง ได้แก่

- สถานภาพทางการศึกษา เช่น จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
- สถานภาพทางอาชีพ เช่น เป็นครู เป็นหมอ เป็นนักการเมือง
- สถานภาพทางการเมือง เช่น เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรี
- สถานภาพทางการสมรส เช่น โสด สมรส หม้าย

1.2 บทบาท

บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ตามสถานภาพที่สังคมกำหนด เช่น นายเอกมีสถานภาพเป็นพ่อ ต้องดำเนินบทบาทในการให้การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนบุตรให้เป็นคนดี ส่งเสียบุตรให้ได้รับการศึกษาที่สมควรตามวัย ส่วนนายโทมีสถานภาพเป็นบุตรที่ต้องดำเนินบทบาทเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ตั้งใจหมั่นเพียรในการศึกษา ช่วยเหลือบิดามารดาในการทำงานบ้านตามควรแก่วัย

1.3 สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

“สิทธิ” หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์อันชอบธรรมของบุคคลที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิในการนับถือศาสนา การประกอบอาชีพ การได้รับการศึกษา ฯลฯ

“เสรีภาพ” หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การแต่งกาย การแสดงความคิดเห็น

“หน้าที่” หมายถึง ภาระหรือความรับผิดชอบที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

สิทธิเสรีภาพ เป็นรากฐานสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การที่จะรู้ว่าการปกครองของประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใด ต้องดูที่สิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมาก ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้นก็ยิ่งมีมาก หากสิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดหรือถูกรอน โดยผู้มีอำนาจในการปกครอง ประชาชนก็จะมีไม่ได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับ จึงได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างแจ่มชัด

ส่วนหน้าที่ นั้น เป็นกรอบหรือมาตรฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ก็เพราะว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย นั้น ต้องอาศัยกฎหมายเป็นหลักในการดำเนินการ หากประชาชนไม่รู้จักหน้าที่ของตน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระบอบประชาธิปไตยก็จะดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้

ดังนั้น สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งขาดเสียมิได้เด็ดขาด

1.4 ความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

1. การที่รัฐได้บัญญัติ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ของบุคคลในรัฐธรรมนูญ ทำให้ประชาชนได้รับความคุ้มครอง และปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเสมอภาค และยุติธรรม

2. บุคคลทุกคนจะต้องรับทราบ และพึงปฏิบัติตามขอบเขตสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

3. การใช้อำนาจรัฐจะต้องคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

4. ทั้งรัฐและประชาชนพึงปฏิบัติตามหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด ย่อมก่อให้เกิดความสงบร่มเย็นผาสุกในชาติ

5. หน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่

5.1 หน้าที่ในการรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.2 หน้าที่ในการป้องกันประเทศ ได้แก่ การช่วยสอดส่องดูแลและแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองทราบถึงภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ประเทศชาติ เช่น การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด การสมัครเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน เป็นต้น

5.3 หน้าที่ในการรับราชการทหารตามกฎหมาย โดยชายไทยทุกคนเมื่ออายุ 20 ปี บริบูรณ์ จะต้องไปตรวจเข้ารับการเกณฑ์ทหารประจำการ เป็นเวลา 2 ปี เพื่อเป็นกำลังสำคัญเมื่อเกิดภาวะสงคราม

5.4 หน้าที่ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้สังคมมีความสุข และสมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุข

5.5 หน้าที่ในการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อรัฐจะได้มีรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายภายในประเทศ รวมทั้งจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับประชาชน และชุมชนในประเทศ

5.6 หน้าที่ในการรับการศึกษาภาคบังคับตามเงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายกำหนด เพื่อช่วยให้มีคุณภาพที่ดี และเป็นกำลังใจในการพัฒนาประเทศต่อไป

5.7 หน้าที่ในการช่วยเหลือราชการตามกฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม

5.8 หน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ เป็นการจรรโลงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยให้ยั่งยืนสืบไป

เรื่องที่ 3 คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์

ความหมายของ คุณธรรม ค่านิยม และ ความสมานฉันท์

คุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีจิตสำนึกที่ดี ความละเอียด และเกรงกลัวในการที่จะประพฤติชั่ว ถึงแม้ว่าคุณธรรมจะเป็นเรื่องภายในจิตใจ แต่สามารถสะท้อนออกมาได้ทางพฤติกรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

ความปรองดอง หมายถึง ออมชอม ประนีประนอม ยอมกัน ไม่แก่งแย่งกัน ตกลงกันด้วยความไกล่เกลี่ย ตกลงกันด้วยไมตรีจิต (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

ค่านิยม คือ ความคิด พฤติกรรมและสิ่งอื่นที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่า มีคุณค่า จึงยอมรับมาปฏิบัติและวางแห่นไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดเห็นของคนในสังคม

ความสมานฉันท์ แปลตามศัพท์ คือ ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องต้องกัน มีความต้องการที่จะทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งตรงกัน หรือเสมอเหมือนกัน ซึ่งความสมานฉันท์จะเป็นตัวลดความขัดแย้ง และนำไปสู่ความสามัคคี

ประชาชนชาวไทยพร้อมใจกันเฝ้ารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เสด็จออกมหาสมาคม ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม
เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549

จากภาพ เป็นความพร้อมเพรียงกันของพสกนิกรชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ร่วมใจกันสวมเสื้อสีเหลือง ร่วมกันโบกธงชาติ และธงพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พร้อมกับเปล่งเสียงถวายพระพร เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสมานฉันท์ของพสกนิกรชาวไทยและชาวต่างประเทศ ภาพเหตุการณ์เหล่านี้สร้างความปลอดภัยให้กับสื่อต่างประเทศเป็นอย่างมาก จนทำให้สำนักข่าวหลายสำนักต้องเสนอข่าวเกี่ยวกับงานพระราชพิธีครั้งนี้เพิ่มเติม เพื่ออธิบายถึงเหตุผลที่ปวงชนชาวไทยถวายความจงรักภักดีและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์มากมายขนาดนี้

ชาวต่างชาติแสดงออกถึงความรัก และเทิดทูน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

แต่ในทางกลับกันในช่วงปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2557 ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติต่างรู้ถึงความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว และยังส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนไทยอีกด้วย

จากเหตุการณ์ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าหากเรามีความสมานฉันท์ในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม จะทำให้สังคมของเรามีความเจริญก้าวหน้า ความสมานฉันท์เป็นบ่อเกิดของความสุข ความสามัคคีของหมู่คณะ เมื่อมีความสามัคคีของหมู่คณะย่อมทำให้เกิดพลัง ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

แต่ความสมานฉันท์ที่จะนำไปสู่ความสุขและความเจริญนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณธรรมและที่สำคัญยิ่งคือ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากสมานฉันท์แต่เฉพาะในกลุ่มพวกของตนเองแล้วไปขัดแย้งกับกลุ่มพวกของคนอื่น แล้วทำให้ส่วนรวมเสียหาย ลักษณะนี้ถือว่าเป็นการสมานฉันท์ในทางที่ผิด

ดังนั้นหากเราต้องการความสมานฉันท์ที่ถูกต้องจึงจะต้องอาศัยคุณธรรมดังต่อไปนี้

ค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ 12 ประการ

- ข้อ 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ข้อ 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน
- ข้อ 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- ข้อ 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
- ข้อ 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- ข้อ 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่ และแบ่งปัน
- ข้อ 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
- ข้อ 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่
- ข้อ 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- ข้อ 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และขยายกิจการ เมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี
- ข้อ 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
- ข้อ 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ค่านิยมพื้นฐานดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่คนไทยจะต้องนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นจะขอก้าวในรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

1. **มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์** เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงรักความเป็นชาติไทย เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี เห็นคุณค่า ภูมิใจ เชิดชูความเป็นไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ประชาชนร่วมกิจกรรมจุดเทียนถวายพรพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2. **ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน** เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ละความเห็นแก่ตัว รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือสังคมและบุคคลที่ควรให้ รู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบกับความยากลำบาก และสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหาย
3. **กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์** เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ รักษาชื่อเสียง และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์

ประชาชนร่วมกิจกรรมแสดงความกตัญญูทเวทิต

4. **ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม** เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาความรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. **รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม** เป็นการปฏิบัติสืบทอดอนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีไทย อันดีงามด้วยความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าความสำคัญ
6. **มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน** เป็นความประพฤติที่ควรละเว้น และ ความประพฤติที่ควรปฏิบัติตาม
7. **เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง** คือ มีความรู้ ความเข้าใจ ประพฤติปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ใช้เสรีภาพ ด้วยความรับผิดชอบภายใต้ขอบเขตของกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข
8. **มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่** เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติ ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย มีความเคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่
9. **มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช** เป็นการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบถูกต้อง เหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ มีคุณธรรม และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา เป็นการศึกษาปฏิบัติตนให้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคภัย และมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำมาหากิจตามหลักของศาสนา
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ เสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

ประชาชนร่วมกิจกรรมปลูกป่าชุมชน

กิจกรรม

1. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความสำคัญหรือความจำเป็นของการนำคุณธรรม ค่านิยม ไปปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นบุคคลในสังคม ผู้เรียนคิดว่าจะปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การนำคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์

คุณธรรม : ความมีระเบียบวินัย

กรณีศึกษาที่ 1 : การเข้าคิวรับบริการ

หมู่บ้านหนองผักบุ้ง เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่โดนน้ำท่วมหนักคราบน้ำท่วมใหญ่ของประเทศที่ผ่านมา ชาวบ้านบางคนถูกน้ำท่วมบ้านจนมิดหลังคาบ้าน จึงต้องอพยพไปพักอาศัยชั่วคราวที่วัดหนองผักบุ้งที่พอจะอาศัยอยู่ได้ จึงมีผู้คนมาอยู่รวมกันพอสมควร น้ำท่วมอยู่นาน ความเดือดร้อนเรื่องกินเรื่องอยู่ก็มาก เป็นทวีคูณ แต่คนไทยที่ไม่ประสบอุทกภัยก็ไม่เล็งน้ำใจเดินทางมาช่วยเหลือนำข้าวสารอาหารแห้งและอุปกรณ์เครื่องใช้มาบริจาค

คราวหนึ่งเจ้าอาวาสประกาศว่าได้รับข่าวว่าจะมีผู้ใจบุญนำของมาแจกชาวบ้านรู้ข่าวก็มารอรับกันแน่นวัด ในขณะที่กำลังเข้าคิวรับถุงยังชีพก็เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน มีชาย 2 คน กำลังชกต่อยกัน เจ้าอาวาสจึงบอกให้ยุติ และซักถามได้ความว่า เกิดการต่อว่ากันเรื่องมาที่หลังแล้วมาแข่งคิว คนที่ถูกต่อว่าก็ไม่พอใจ และทั้งสองคนเป็นชาวบ้านคนละหมู่บ้านกันด้วย จึงโมโหและชกต่อยกันขึ้น เจ้าอาวาสจึงเตือนสติให้ทั้งสองคนระงับอารมณ์ และสอนให้ทุกคนรู้จักการอดทนในการรอรับบริการ เพราะมีคนจำนวนมาก ทุกคนเดือดร้อนเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพื่อความมีระเบียบเรียบร้อย เคารพสิทธิของผู้อื่น จึงต้องรู้จักการเข้าคิวตามลำดับก่อนหลัง ถ้าทุกคนทำได้เช่นนี้ ปัญหาความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น พวกเราในหมู่บ้านหรือชุมชนไหนก็ตามก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างเรียบร้อย ปกติสุข

กิจกรรม : ให้ผู้เรียนอ่านกรณีศึกษาแล้วร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็น ดังนี้

1. ผู้เรียนคิดว่า กรณีศึกษานี้จะก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ผู้เรียนคิดว่า ค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการ ที่จะช่วยแก้ปัญหาและความขัดแย้ง คือค่านิยมเรื่องอะไร และแก้ปัญหาได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กรณีศึกษาที่ 2 : เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม

การบุกรุกที่ดินขอบเขตรั้ว

เหตุเกิดขึ้นในชุมชนแห่งหนึ่ง ที่คนในชุมชนเกิดความขัดแย้งในเรื่อง การใช้กระบวนการยึดสิทธิ์เป็นหลัก เรื่องมีอยู่ว่า รั้วบ้านของนายสงบ ได้รูกล้ำเข้าไปในพื้นที่บ้านของนายสมชาย เพราะถือว่าบิดาของนายสงบมาจับจองพื้นที่ก่อน ในขณะที่นายสมชายรับรู้ว่ที่ดินนี้ไม่มีโฉนด บุคคลอื่นในชุมชนสามารถเข้าถือครองสิทธิ์ เป็นเหตุให้ทั้งสองทะเลาะวิวาทกัน การจัดการความขัดแย้งหรือลดปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ย มีคนกลางที่คู่ปัญหาทั้งสองนับถือและให้การยอมรับ ซึ่งวิธีการนี้เป็นการจัดการความขัดแย้งโดยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองครอบครัว และการที่ทั้งสองเป็นคนที่มถิ่นฐานอยู่ภูมิภาคเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน การมีบิดาของนายสงบและนายสมชาย มาร่วมเจรจา ทำให้ง่ายต่อการเจรจา หากดูยืนของทั้งสองฝ่ายแล้วคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วม ผลสุดท้ายของการเจรจนายสงบยอมรื้อถอนเขตรั้วออกจากที่ดินของนายสมชาย เพื่อให้เป็นหลักฐานในการตกลงเจรจา ทั้งสองฝ่ายต้องทำสัญญาประนีประนอมยอมความ หลังจากข้อตกลง และเป็นไปตามหลักกฎหมายเกี่ยวข้อง โดยสรุป กระบวนการจัดการความขัดแย้งข้างต้นหลัก คือ ต้องมุ่งเน้นความสัมพันธ์ และพยายามทำให้คู่กรณีเกิดความพึงพอใจ ด้วยเหตุนี้ วิธีการจัดการความขัดแย้งเบื้องต้นในชุมชน จึงใช้รูปแบบการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง อำนวยความสะดวกในการสนทนาและให้คำปรึกษาหาทางออก เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสามัคคีปรองดอง

กิจกรรม : ให้ผู้เรียนอ่านกรณีศึกษาแล้วร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็น ดังนี้

1. ผู้เรียนคิดว่า กรณีศึกษาเรื่องการบุกรุกที่ดินขอบเขตรัฐนี้จะก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ผู้เรียนคิดว่า ค่านิยมพื้นฐาน 12 ประการ ที่จะช่วยแก้ปัญหาและความขัดแย้ง คือค่านิยมเรื่องอะไร และแก้ปัญหาได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กระบวนการแก้ปัญหาและสถานการณ์การเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นในชุมชน

กรณีศึกษา เหตุเกิดที่โนนคอนตา

เหตุเกิดที่โนนคอนตา

“บ้านโนนคอนตา” เป็นชุมชนหมู่บ้านเล็ก ๆ ในชนบทที่ไม่ห่างไกลจากที่ว่าการอำเภอมากนัก ชุมชนบ้านโนนคอนตาเคยอยู่กันเหมือนพี่น้อง สงบและร่วมเย็น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และร่วมแรงร่วมใจในกิจการของส่วนรวม แต่ก็ยังขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ อยู่มาก เช่น ถนน สะพาน แหล่งน้ำ สถานีอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ต่อมาเมื่อทางราชการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นตามหลักการประชาธิปไตยและหลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ของตำบล เพื่อให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคนในท้องถิ่น สะดวกรวดเร็ว แทนที่จะต้องรอนโยบายและงบประมาณจากส่วนกลาง อีกทั้งยังเป็นการสร้างวิถีสะดวกจากองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเดิม

แต่ด้วยความที่ชาวบ้านยังไม่คุ้นเคยกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการหาเสียงแข่งขันกันหาเสียงกับชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นญาติมิตรกันแทบทั้งนั้น การที่ต่างฝ่ายต่างสนับสนุนผู้สมัครที่ตนชื่นชอบมากกว่า กลับกลายเป็นการเห็นต่าง มีการอภิปรายถกเถียง จนนำไปสู่การขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท แบ่งฝักแบ่งฝ่ายกัน ทำให้บ้านโนนคอนตาที่เคยมีความรักสามัคคี กลับกลายเป็นความสับสน วุ่นวาย แยกแยกสามัคคีกัน ไม่สงบร่วมเย็นดังที่เป็นมา

หรือการพัฒนาและความเจริญของหมู่บ้าน จะต้องแลกด้วยความสงบร่วมเย็นของคนบ้านโนนคอนตา จำเป็นเพียงใดที่ชาวบ้านโนนคอนตาจะต้องเลือกเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้นหรือ

กิจกรรม : ประเด็นการอภิปราย

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โนนคอนตา คืออะไรขึ้น ปัญหานี้มีสาเหตุมาจากอะไร
2. ถ้าท่านเป็นชาวชุมชน โนนคอนตา ท่านคิดว่าปัญหานี้ใครควรมีบทบาทในการแก้ปัญหาและควรแก้ปัญหาได้อย่างไร
3. ท่านคิดว่าคุณธรรมสำคัญที่นำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชน โนนคอนตา คืออะไร เพราะเหตุใด

.....

เรื่องที่ 4 รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดหรือเป็นกฎหมายหลักของประเทศที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา อันประกอบด้วยตัวแทนของประชาชน ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นชอบ

ความสำคัญ

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายที่สำคัญที่สุด เป็นเสมือนกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ประชาชนในสังคมยอมรับให้เป็นหลักในการปกครอง และการบริหารประเทศ ซึ่งการออกกฎหมายใด ๆ ย่อมต้องดำเนินการภายในกรอบของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กฎหมายใดที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญจะไม่สามารถใช้บังคับได้

สาเหตุที่มีรัฐธรรมนูญในประเทศไทย

สาเหตุที่สำคัญมาจากการที่ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเริ่มมีแนวคิดตั้งแต่รัชกาลที่ 6 โดยกลุ่มบุคคลที่เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ประกอบด้วย ข้าราชการ ทหาร พลเรือน ได้เข้าถึงอำนาจการปกครองพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงลงพระปรมาภิไธย ในร่างรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินฉบับชั่วคราวที่คณะราษฎรได้เตรียมไว้ นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย เมื่อวันที่ 10 ธ.ค. 2475 ถือได้ว่าประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย นับแต่นั้นมา

จนถึงปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข และประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองหลายฉบับ เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่ผันแปรเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย โดยมีสาระสำคัญเหมือนกัน คือ ยึดมั่นในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะมีเนื้อหาแตกต่างกันก็เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้น ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 18 ฉบับ และปัจจุบันใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

หลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีหลักการและเจตนารมณ์ที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ซึ่งหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้ระบุไว้ในหมวด 1 บททั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้
2. มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย
4. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลต้องได้รับความคุ้มครอง
5. ประชาชนชาวไทยทุกคนไม่แยกเพศ ศาสนา และย่อมได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน

โครงสร้างของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แบ่งโครงสร้างออกเป็น 15 หมวด และมีบทเฉพาะกาล สรุปสาระสำคัญแต่ละหมวดดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

ประเทศไทย เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกออกไม่ได้ มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล

หมวด 2 พระมหากษัตริย์

ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ทรงเลือกและแต่งตั้งประธานองคมนตรี และองคมนตรีไม่เกิน 18 คน

หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น ความเป็นธรรมด้านการศึกษา การสาธารณสุข และสวัสดิการของรัฐ เสรีภาพในการชุมนุมที่ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นและกฎหมาย

หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย

บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีหน้าที่ป้องกันรักษาผลประโยชน์ของชาติ ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การดำเนินการ มุ่งเน้น การพัฒนา คุณภาพ คุณธรรม มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ให้ความคุ้มครอง และพัฒนาเด็ก เยาวชน ส่งเสริมความรู้รักสามัคคี

หมวด 6 รัฐสภา

รัฐสภามีหน้าที่บัญญัติกฎหมาย และควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และวุฒิสภา (ส.ว.)

หมวด 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อวุฒิสภาให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้ เพราะมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หมวด 8 การเงิน การคลัง และงบประมาณ

เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหารายได้ การกำหนดรายจ่าย การก่อหนี้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ซึ่งเป็นกรอบในการกำกับการใช้จ่ายเงินตามแนวทางการรักษาวินัยการเงิน การคลัง และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

หมวด 9 คณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีนายกรัฐมนตรี 1 คน และมีรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน โดยได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์

หมวด 10 ศาล

กำหนดให้ศาลหรืออำนาจตุลาการ แบ่งเป็น

1. ทัวไป
2. ศาลรัฐธรรมนูญ
3. ศาลยุติธรรม
4. ศาลปกครอง
5. ศาลทหาร

หมวด 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ

กำหนดให้มีองค์กรที่จะดำเนินการตรวจสอบ ติดตามการทำงานของบุคคล คณะบุคคล และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

1. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
2. องค์กรอันตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมวด 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

กำหนดให้มีการตรวจสอบข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง

หมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การพิจารณา สรรหา แต่งตั้งบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรม และคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมด้วย

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสภาพท้องถิ่นในการบริหารงาน เน้นการกระจายอำนาจ ให้การสนับสนุนกำหนดนโยบายการบริหาร

หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ แต่ห้ามแก้ไขที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ

บทเฉพาะกาล

ให้องค์มนตรีดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

เรื่องที่ 5 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย

1. ความหมายของกฎหมาย

ได้มีผู้ให้ความหมายของกฎหมายไว้ดังนี้

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “กฎหมาย คือ คำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองว่าการแผ่นดินต่อราษฎรทั้งหลาย เมื่อไม่ทำตาม ธรรมดาต้องลงโทษ”

ดร.สายหยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กฎหมาย คือ ข้อบังคับของรัฐซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ”

สรุป กฎหมาย คือ ข้อบังคับของรัฐที่ใช้ควบคุมความประพฤติของคนในประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองประโยชน์รักษาความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ

2. ความสำคัญของกฎหมาย

1. มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น

เกิด เกี่ยวข้องกับกฎหมายบุคคล กฎหมายทะเบียนราษฎร

โตขึ้น เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

แต่งงาน เกี่ยวข้องกับกฎหมายครอบครัว

ตาย กฎหมายมรดก กฎหมายทะเบียนราษฎร

2. เป็นเครื่องมือสร้างระเบียบให้สังคมและประเทศชาติ

3. ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

3. ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย

3.1 กฎหมายมีลักษณะเป็นข้อบังคับ ดังนี้

3.1.1 บังคับให้ทำ เช่น ชายไทยต้องเกณฑ์ทหาร ผู้มีรายได้ต้องเสียภาษี เด็กต้องเข้าเรียนตาม พ.ร.บ. การศึกษา ฯลฯ

3.1.2 บังคับไม่ให้ทำ เช่น ห้ามทำร้ายร่างกาย ห้ามลักทรัพย์ ฯลฯ

3.2 กฎหมายมีลักษณะเป็นคำสั่งที่มาจากผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศ เช่น ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีรัฐสภาเป็นผู้ออกกฎหมาย และพระราชบัญญัติ มีรัฐบาลเป็นผู้ออกพระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา และกฎกระทรวง

3.3 กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ใช้ได้ทั่วไปกับทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

3.4 ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายต้องได้รับโทษ

4. ความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้กฎหมาย

ในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคมจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้ ทำความเข้าใจในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา และสังคมที่เราอยู่ ทั้งนี้เพื่อก่อเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งได้แก่

4.1 รู้จักระวังตน ไม่เปลอ หรือปลั่งกระทำความคิดโดยไม่รู้ตัว เนื่องมาจากเพราะไม่รู้กฎหมาย และเป็นเหตุให้ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

4.2 ไม่ให้ถูกผู้อื่นเอาเปรียบและถูกหลอ โกง โดยที่เราไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย

4.3 ก่อเกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ถ้าหากรู้หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเอง แล้วย่อมจะป้องกันความผิดพลาดอันเกิดจากความไม่รู้กฎหมายในอาชีพได้

4.4 ก่อให้เกิดประโยชน์ทางการเมืองการปกครองของประเทศ เพราะเมื่อประชาชนรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามกฎหมายแล้ว ย่อมทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

5. ประเภทของกฎหมาย

ในชีวิตประจำวันบุคคลมีเสรีภาพในการดำรงชีวิตตามระบบการเมืองการปกครอง ระบบกฎหมาย และระบบเศรษฐกิจ เราจะต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และรู้จักใช้สิทธิที่มีอยู่ไปประกอบอาชีพ และสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ โดยมีสิทธิเลือกได้ว่าจะดำเนินชีวิตส่วนตัวอย่างไร แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด บุคคลจึงต้องขวนขวายหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย เพื่อใช้ติดต่อสื่อสาร การดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถแบ่งได้เป็น

5.1 กฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา (Criminal Law) เป็นกฎหมายมหาชนที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนที่อยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติอื่นที่บัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิดและโทษทางอาญา เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ยาเสพติดให้โทษ ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค สุลกากร การพนัน ป่าไม้ ป่าสงวน เป็นต้น

เนื่องจากกฎหมายอาญามีสภาพบังคับ คือ มีโทษที่จะทำให้นบุคคลได้รับผลถึงแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับริบทรัพย์สิน ดังนั้น จึงต้องมีหลักประกันแก่บุคคลดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญว่า บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ กล่าวคือ บุคคลจะได้รับโทษทางอาญาจะต้องได้กระทำการใดที่มีกฎหมายข้อห้ามไว้ ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มี ความผิด มิมีโทษ เช่น ความผิดฐานสูบบุหรี่ในที่ที่กำหนด เดิมไม่มีความผิดแต่เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 แล้วผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ หรือสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

ที่กำหนดย่อมมีความผิดและจะต้องได้รับโทษ โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มี 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

นอกจากนี้ยังมีการรอกการลงโทษ หรือรอกการลงอาญา เมื่อบุคคลกระทำความผิดและจะได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ผู้นั้นอาจได้รับความกรุณาจากศาลไม่ต้องได้รับโทษจำคุกในเรือนจำ เพราะผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เมื่อได้พิจารณาถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะกำหนดโทษไว้ หรือรอกการลงโทษไว้ ที่เรียกกันว่า “รอกการลงอาญา”

5.2 กฎหมายแพ่ง

กฎหมายแพ่ง คือ กฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ของบุคคล เป็นกฎหมายสารบัญญัติ และเป็นกฎหมายเอกชนที่มีความสำคัญแก่ชีวิตของบุคคลตั้งแต่แรกเกิดจนสิ้นสภาพบุคคลไป

กฎหมายพาณิชย์ คือ กฎหมายที่บัญญัติถึงความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีอาชีพค้าขาย และนักธุรกิจกล่าวถึงระเบียบหลักปฏิบัติในทางการค้าที่บุคคลในอาชีพค้าขายและนักธุรกิจจะต้องปฏิบัติในการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัท ตัวเงิน ประกันภัย การขนส่งสินค้า

ประเทศไทยได้รวมบัญญัติกฎหมายพาณิชย์เข้าไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง จึงรวมเรียกว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

สภาพบังคับในทางแพ่ง โทษหรือสภาพบังคับในทางแพ่งที่จะให้ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย คือ การใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย หรือให้ชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมูลหนี้ที่มีต่อกันระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ เช่น บังคับให้ชำระหนี้เงินกู้พร้อมด้วยดอกเบี้ย บังคับให้ผู้ขายส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขาย หรือให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดขับรถชนผู้อื่นบาดเจ็บ หรือทำให้ทรัพย์สินเสียหาย

เรื่องที่ 6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว

กฎหมายในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และครอบครัว ได้แก่ กฎหมายดังต่อไปนี้

1. กฎหมายเกี่ยวกับชื่อบุคคล

พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดไว้ว่า (มีสัญชาติไทย ต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล ส่วนชื่อรองมีหรือไม่มีก็ได้)

การตั้งชื่อตัวต้องไม่ให้พ้องกับพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์และพระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และต้องไม่มีคำหยาบคาย ชื่อตัวมีกี่พยางค์ก็ได้ และมีความหมายดี

การตั้งชื่อสกุลไม่เกิน 10 พยางค์ (ยกเว้นราชทินนามเก่า)

ในเรื่องชื่อสกุล เดิมกฎหมายกำหนดให้หญิงที่มีสามีต้องเปลี่ยนชื่อสกุลของตนมาใช้ชื่อสกุลของสามี แต่ปัจจุบันกฎหมายได้มีการแก้ไขใหม่มีผลตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ดังนี้

1. คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ตามที่ตกลง หรือต่างฝ่ายต่างใช้นามสกุลเดิมของตนได้
2. เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสให้ฝ่ายที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน
3. เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ฝ่ายที่มีชีวิตอยู่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่าย คงมีสิทธิใช้ได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน
4. หญิงที่มีสามี ซึ่งใช้ชื่อสกุลสามีอยู่แล้ว ก่อนการเปลี่ยนแปลงกฎหมายให้มีสิทธิใช้ต่อไป หรือจะมาใช้สิทธิกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนได้

2. กฎหมายทะเบียนราษฎร

“กฎหมายทะเบียนราษฎร” เกิดขึ้นมาเพื่อการจัดระเบียบคนในสังคม และการที่จะเป็นประชาชนไทยที่ถูกต้องไม่ใช่เพียงแค่ถือสัญชาติไทยแล้วจะถือว่าเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ เราจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายการทะเบียนราษฎรอย่างเคร่งครัด ซึ่งการทะเบียนราษฎรพื้นฐานที่ควรตระหนักให้ความสำคัญ ได้แก่ การเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ และการทำบัตรประชาชน

การติดต่อสถานที่ราชการเพื่อดำเนินการเหล่านี้สามารถไปดำเนินการได้ที่

ถ้าอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลให้แจ้งที่นายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำตำบล หรือหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือแจ้งโดยตรงต่อนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอ

ในเขตเทศบาลให้แจ้งที่สำนักทะเบียนท้องถิ่น ซึ่งตั้งอยู่ ณ สำนักงานเทศบาล

ในเขตกรุงเทพมหานครให้แจ้งที่สำนักทะเบียนท้องถิ่น ซึ่งตั้งอยู่ ณ สำนักงานเขต หรือสำนักงานเขตสาขา

กฎหมายทะเบียนราษฎร ประกอบด้วย

ก. การแจ้งเกิด

ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนที่อำเภอ ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันเกิด แล้วทางการจะออก “ใบสูติบัตร” ซึ่งเป็นเอกสารที่แสดงชาติกำเนิด วันเดือนปีเกิด การแจ้งเกิดนี้ไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ แต่ ถ้าไม่แจ้งเกิดมีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท

วิธีการแจ้งเกิด

- แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่เกิด คือ ชื่อ นามสกุล เพศ สัญชาติของเด็กที่เกิด วันเดือนปีเกิด เวลาตกฟาก ตลอดจนวันข้างขึ้นข้างแรม ตลอดจนสถานที่เกิด บ้านเลขที่ ถนน ตำบล เขต จังหวัด
- แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับมารดาของเด็กที่เกิด คือ ชื่อ นามสกุล และนามสกุลเดิมก่อนสมรส อายุ สัญชาติ ที่อยู่โดยละเอียด
- แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา คือ ชื่อ นามสกุล อายุ สัญชาติ
- หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

☆ สำเนาทะเบียนบ้าน ฉบับเจ้าบ้าน (ท.ร.14)

☆ บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ของเจ้าบ้าน และของคนแจ้ง

☆ หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.1/1) ซึ่งแพทย์ หรือพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่อนามัย หรือ ผดุงครรภ์แล้วแต่กรณี ออกให้ (ถ้ามี)

☆ บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่น ๆ ของพ่อแม่เด็กที่เกิด

ข. การแจ้งตาย

เมื่อมีคนตาย ผู้เกี่ยวข้องต้องไปแจ้งการตาย เพื่อให้ได้ใบมรณบัตรที่แสดงว่า คนนั้นตายแล้ว ภายใน 24 ชั่วโมง การแจ้งตายไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ แต่ถ้าไม่แจ้งตายภายในเวลาที่กำหนดมีความผิดต้อง ระวังโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

วิธีการแจ้งตาย

แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตาย เช่น ชื่อ นามสกุล อายุ สัญชาติ เพศ ของผู้ตาย เวลาที่ตาย ระบุ วัน เดือน ปี เวลาโดยละเอียด สถานที่ตาย สาเหตุการตาย การดำเนินการกับศพของผู้ตาย (เก็บ ฝัง เผา) ที่ไหน เมื่อไร ฯลฯ

☆ ผู้มีลูกบุญธรรมจะแต่งงานกับลูกบุญธรรมไม่ได้

☆ ไม่เป็นคู่สมรสของผู้อื่น

☆ หญิงหม้ายจะแต่งงานไม่ต้องรอเกิน 130 วัน หลังจากมีชีวิตสมรสครั้งแรกสิ้นสุด

☆ ชาย หญิง ที่มีอายุไม่ครบ 17 ปีบริบูรณ์ จะแต่งงานกันได้ก็ต้องมีคำสั่งของศาลอนุญาต โดยนำคำสั่งศาลนั้นไปแสดงต่อนายทะเบียน

วิธีการจดทะเบียนสมรส

ชายหญิงต้องไปให้ถ้อยคำและแสดงความยินยอมเป็นสามีภรรยา กัน โดยเปิดเผยต่อหน้า นายทะเบียนที่อำเภอ กิ่งอำเภอ เขต หรือสถานทูต สถานกงสุลไทยในต่างประเทศแห่งใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมี ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของท้องถิ่นนั้น

หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

☆ บัตรประชาชน

☆ สำเนาทะเบียนบ้านของทั้งสองคน

☆ กรณีที่ทั้งคู่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (17 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี) ต้องให้บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอม เช่น พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นต้น โดยอาจให้ผู้ยินยอมลงลายมือชื่อในขณะจดทะเบียน หรือทำเป็นหนังสือยินยอมก็ได้

ค. การจดทะเบียนหย่า

การหย่าสำหรับคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสแล้วไม่ว่ากรณีใดต้องไปจดทะเบียนหย่ากัน ที่สำนักทะเบียน จะไปจดทะเบียนไม่ได้ และต้องทำต่อหน้านายทะเบียนเท่านั้น การหย่าจะมีผลสมบูรณ์ทำได้ 2 วิธีดังนี้

1. การหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย คือ การที่คู่หย่าไปจดทะเบียนหย่าด้วยตนเอง ที่สำนักทะเบียนแห่งใดก็ได้ และจะต้องนำหลักฐานติดตัวไปด้วยดังต่อไปนี้

☆ บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวข้าราชการของทั้งสองฝ่าย

☆ หลักฐานการจดทะเบียนสมรส เช่น ใบสำคัญการสมรส หรือสำเนาทะเบียนสมรส

☆ สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านของทั้งสองฝ่าย

☆ หนังสือสัญญาหย่า

2. การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล หากคู่หย่าต้องการให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าไว้เป็นหลักฐาน จะต้องยื่นสำเนาคำพิพากษาของศาลที่แสดงว่าได้หย่ากันแล้วแก่นายทะเบียน จากนั้นนายทะเบียนก็จะบันทึกคำสั่งศาลไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้หากมีข้อตกลงอย่างอื่น เช่น ทรัพย์สิน อำนาจการปกครองบุตรก็สามารถบันทึกไว้ในทะเบียนหย่าได้

ง. การจดทะเบียนรับรองบุตร

การจดทะเบียนรับรองบุตร พ่อแม่ของเด็กซึ่งเป็นสามีภรรยากัน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเด็กที่เกิดมาจึงเป็นลูกที่ชอบด้วยกฎหมายของแม่ฝ่ายเดียว หากเด็กจะเป็นลูกที่ชอบด้วยกฎหมายของพ่อก็ต้องมีการจดทะเบียนรับรองบุตร เมื่อจดทะเบียนเรียบร้อยแล้วเด็กก็จะมีสิทธิใช้นามสกุล และรับมรดกของพ่อแม่อย่างถูกต้อง

การจดทะเบียนรับรองบุตรนี้ทำได้เฉพาะฝ่ายชายเท่านั้น ส่วนหนุ่มสาวคู่ใดที่มีลูกก่อนแต่งงานเมื่อแต่งงานจดทะเบียนสมรสกันแล้ว เด็กคนนั้นจะเป็นลูกที่ถูกต้องตามกฎหมายทันทีโดยไม่ต้องจดทะเบียนรับรองบุตรอีก

หลักฐานที่จะต้องนำไปแสดงต่อนายทะเบียน

☆ ใบสูติบัตร และสำเนาทะเบียนบ้านของเด็ก

☆ บัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของมารดาเด็ก

☆ บัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของบิดา (ผู้ยื่นคำร้อง)

☆ บัตรประจำตัวประชาชนของเด็ก (ในกรณีที่เด็กอายุเกิน 15 ปี)

เรื่องที่ 7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเป็นกฎหมายว่าด้วยการรักษาสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวคนในชุมชน มิให้เกิดความผิดปกติจากธรรมชาติที่ควรจะเป็น ตลอดจนการดูแล ปกป้อง และป้องกันให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ไม่เอารัดเอาเปรียบต่อกัน ซึ่งกฎหมายที่ควรรู้ได้แก่

1. กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

โดยทั่วไปบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน รวมถึงมีหน้าที่ต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ดังนี้

1. สิทธิของบุคคลเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มีสิทธิจะได้รับข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการ มีสิทธิได้รับชดเชยค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐ กรณีได้รับความเสียหายจากภัยอันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ หรือภาวะมลพิษอันมีสาเหตุจากกิจการ/โครงการ โดยส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ

มีสิทธิร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิด หรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ

2. หน้าที่ของบุคคล

ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเคร่งครัด

3. ปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมี 2 ประการ คือ

การลดลงและขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการทำลายต้นไม้ ป่าไม้ และแหล่งกำเนิดของลำธาร เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การใช้มากทำให้เกิดสิ่งที่เหลือจากการใช้ทรัพยากร เช่น ขยะ น้ำเสียจากครัวเรือน โรงงานควันทันไฟ สารเคมี ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ อากาศ และบนดิน

ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบ คือ ประชาชน ดังนั้น พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จึงได้กำหนดให้มี

1. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพของน้ำ อากาศ เสียง และอื่น ๆ

2. กองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในกิจการช่วยเหลือให้กู้ยืมเพื่อการลงทุนแก่ส่วนราชการท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เอกชน ในการจัดระบบบำบัดน้ำเสีย อากาศเสีย และระบบกำจัดของเสีย

3. กองควบคุมมลพิษ โดยคณะกรรมการควบคุมมลพิษทำหน้าที่เสนอแผนปฏิบัติการต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และกำหนดมาตรฐานมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ และมลพิษทางเสียง พร้อมเข้าทำการป้องกัน และแก้ไขอันตรายอันเกิดจากมลพิษเหล่านั้น

4. ความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทั้งทางแพ่งและทางอาญา

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายที่ให้ ความคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค ซึ่งบุคคลที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ บุคคล 6 ประเภท ดังนี้

1. ผู้ซื้อสินค้าจากผู้ขาย
2. ผู้ได้รับการบริการจากผู้ขาย
3. ผู้เช่าทรัพย์สินจากผู้ให้เช่า
4. ผู้เช่าซื้อทรัพย์สินจากผู้ให้เช่าซื้อ

5. ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือได้รับการชักชวนให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ
 6. ผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทน
- สิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครอง มีดังนี้

- ☆ สิทธิที่ได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้อง และเพียงพอกับสินค้าหรือบริการ
- ☆ สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
- ☆ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ
- ☆ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา
- ☆ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

จากสิทธิของผู้บริโภคนี้ กฎหมายได้วางหลักการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ 4 ด้าน ได้แก่

1. คุ้มครองด้านโฆษณา คือ ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า
2. คุ้มครองด้านฉลาก คือ ผู้บริโภคมีสิทธิและอิสระในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ
3. คุ้มครองด้านสัญญา คือ ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความเป็นธรรมในการซื้อขายและทำสัญญา กรณีการซื้อขายเป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ขาย
4. คุ้มครองด้านความเสียหาย ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับการชดเชย หากได้รับความเสียหายหรืออันตรายจากสินค้า/บริการนั้น ๆ

ซึ่งผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองโดยที่ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภคได้จัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น โดยมีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่ดำเนินการ

เรื่องที่ 8 กฎหมายอื่น ๆ

กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่เราควรศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ที่เราพึงมี หรือเป็นการป้องกันไม่ให้ปฏิบัติตนผิดกฎหมาย โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ ซึ่งได้แก่ กฎหมายที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. กฎหมายประกันสังคม

กฎหมายประกันสังคม เป็นกฎหมายที่ให้หลักประกันแก่บุคคลในสังคมที่มีปัญหาหรือความเดือดร้อนทางด้านการเงิน เนื่องจากการประสบเคราะห์ หรือมีเหตุการณ์อันทำให้เกิดปัญหา

ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายประกันสังคม

ตาม พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดให้สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างรวมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป และนายจ้างของสถานประกอบกิจการนั้นต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายดังกล่าว

ลูกจ้างซึ่งมีฐานะเป็นประกันคน ก็คือ บุคคลที่สมัครเข้าทำงานในสถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างรวมกันตั้งแต่ 10 คน ขึ้นไป โดยกฎหมายประกันสังคมบังคับให้ลูกจ้างดังกล่าวต้องจ่ายเงิน

สมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ซึ่งนายจ้างจะเป็นผู้หักเงินค่าจ้างทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้าง และนำส่งเข้ากองทุนประกันสังคม เป็นเงินสมทบส่วนของลูกจ้าง

***ปัจจุบันกฎหมายเปิดให้ใช้ได้ตั้งแต่กิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คน ขึ้นไป แล้วแต่เจ้าของและลูกจ้างสมัครใจ**

ประโยชน์ทดแทน

ประโยชน์ทดแทน หมายถึง ความช่วยเหลือที่ให้แก่ผู้ประกันตน หรือผู้ที่มีสิทธิเมื่อรับประกันตนประสบเคราะห์ภัยหรือเดือดร้อน และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว

รูปแบบของประโยชน์ทดแทน มี 4 รูปแบบ คือ

- ☆ บริการทางการแพทย์
- ☆ เงินทดแทนการขาดรายได้
- ☆ ค่าทำศพ
- ☆ เงินสงเคราะห์

2. กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่บังคับใช้ในปัจจุบันนี้ คือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยวิธีการใดแล้วก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ เช่น ต้องการเสพในปริมาณที่เพิ่มขึ้น เลิกเสพยา ก สุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรม และบางรายถึงแก่ชีวิต

ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดให้โทษ แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

- ☆ ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน
- ☆ ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคน ฟีน
- ☆ ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และยาเสพติดให้โทษ ประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- ☆ ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮโดรด์ อาเซติลคลอไรด์
- ☆ ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่ไม่ได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่ผิดกฎหมาย

1. ยาเสพติดประเภท 1 ได้แก่ความผิด ดังนี้

- ☆ ฐานผลิต นำเข้า ส่งออกเพื่อการจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

- ☆ ฐานจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการจำหน่ายเป็นสารบริสุทธิ์ ไม่เกิน 100 กรัม ต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 – 500,000 บาท ถ้าเกิน 100 กรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต
 - ☆ ถ้ามีไว้ในครอบครองไม่ถึง 20 กรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 – 10 ปี และปรับ 10,000 - 100,000 บาท
 - ☆ ถ้ามีไว้เสพต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 - 100,000 บาท
2. ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 - 10 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 – 100,000 บาท
 3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 มีลักษณะเป็นตำรับยา จึงอาจมีการขออนุญาตผลิตจำหน่าย หรือนำเข้า หรือส่งออกได้
 4. ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 และ 5 นั้น อาจผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองได้ โดยรัฐมนตรีเป็นผู้อนุญาต โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นราย ๆ ไป
 5. ห้ามเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 5 โดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 10,000 บาท

3. กฎหมายคุ้มครองแรงงาน

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยปัจจุบันนี้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งถือได้ว่าเป็นแม่บทในการคุ้มครองแรงงาน บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายฉบับนี้คือ “ลูกจ้าง” ซึ่งหมายความถึง ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานประกอบด้วย

- ☆ การคุ้มครองกำหนดเวลาในการทำงาน
- ☆ สิทธิของลูกจ้างในการพักผ่อนระหว่างทำงาน
- ☆ สิทธิของลูกจ้างในการมีวันหยุด
- ☆ สิทธิลาของลูกจ้าง
- ☆ สิทธิได้รับเงินทดแทน
- ☆ การคุ้มครองการใช้แรงงานหญิง
- ☆ การคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก

เรื่องที่ 9 การปฏิบัติตนตามกฎหมาย และการรักษาสิทธิ เสรีภาพของตนในกรอบของกฎหมาย

ในฐานะพลเมืองของประเทศ ซึ่งมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ที่มีสิทธิ เสรีภาพ บทบาทหน้าที่ ต้องปฏิบัติตนตามกรอบข้อกำหนดของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยการใช้สิทธิตามกฎหมาย และต้องรักษาปกป้องสิทธิของตนเองและชุมชน เมื่อถูกละเมิดสิทธิ หรือผลประโยชน์อันชอบธรรมของตัวเองและชุมชน ซึ่งการปฏิบัติตามกฎหมายดำเนินการได้ ดังนี้

1. เริ่มจากการปลูกฝังและประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว เช่น เมื่อมีคน เกิด ดาย ในบ้านต้องดำเนินการตามกฎหมายทะเบียนราษฎร์ จัดการให้การศึกษาแก่บุตร หลาน ตามกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายการสมรส กฎหมายมรดก ฯลฯ

2. ในชุมชน/สังคม ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการอยู่ในสังคมประชาธิปไตย ตามบทบาทหน้าที่ โดยยึดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การปฏิบัติตามกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติ เผาป่า สร้างมลพิษให้แก่ผู้อื่น เคารพสิทธิของตน ไม่ละเลยเมื่อเห็นผู้อื่นในชุมชน/สังคมกระทำผิด ด้วยการตักเตือน ชี้แจง ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายแรงงาน กฎหมายจราจร ฯลฯ

การรักษาสิทธิตามกรอบของกฎหมาย

กฎหมายให้สิทธิแก่บุคคลหรือหน่วยงานสามารถเรียกร้องป้องกัน เพื่อรักษาสิทธิของตนที่ถูกบุคคลหรือหน่วยงาน ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของเอกชนหรือรัฐมาละเมิดสิทธิของบุคคลหรือชุมชน โดยให้เป็นที่ของบุคคล องค์กร และผู้เกี่ยวข้องทำหน้าที่ร่วมกันในการเรียกร้องเพื่อรักษาสิทธิ ผลประโยชน์ที่ถูกละเมิด ซึ่งการละเมิดสิทธิ มี 2 กรณี ดังนี้

1. การละเมิดสิทธิ/ผลประโยชน์ส่วนบุคคล กรณีตัวอย่าง นักศึกษาสาวไปเดินห้างสรรพสินค้าถูกผู้ไม่ประสงค์ดีแอบถ่ายภาพขณะเดินลงบันไดเลื่อน แล้วนำไปเผยแพร่หรือไปไว้เอง ผู้เสียหายสามารถแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีตามกฎหมายแก่ผู้ไม่ประสงค์ดีได้

2. การละเมิดสิทธิ/ผลประโยชน์ของชุมชน กรณีตัวอย่าง หน่วยงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้ถูกรัฐจัดการแปรรูปให้เป็นบริษัทเอกชน มีการซื้อขายหุ้นมั่งงั่งกำไร ทำให้ประชาชนเสียประโยชน์ ทั้ง ๆ ที่ไฟฟ้าจัดเป็นสาธารณูปโภคที่รัฐพึงจัดให้บริการแก่ประชาชน ไม่ควรมุ่งกำไรกำไร ซึ่งต่อมามีคณะบุคคลที่เป็นวุฒิสมาชิก (ส.ว.) ได้ดำเนินการฟ้องร้องไปยังศาลปกครอง เรียกร้องสิทธิ/ผลประโยชน์ในเรื่องนี้ให้แก่ประชาชน และในที่สุดศาลก็ได้ตัดสินใจให้รัฐเป็นผู้แพ้ ผลประโยชน์จึงได้กลับคืนมาสู่ประชาชน คือการไฟฟ้าฝ่ายผลิตกลับมาเป็นรัฐวิสาหกิจอยู่ในการกำกับของรัฐ

กรณีตัวอย่างนี้ ทำให้เห็นว่า การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย เข้าถึงสิทธิอันชอบธรรม ที่ควรได้/มีตามกฎหมาย บุคคลหรือองค์กร และผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการเรียกร้อง ปกป้อง รักษาสิทธิ และผลประโยชน์ของตนและส่วนรวมได้

กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง

1. ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” ตรงกับข้อใด
 - ก. ประชาชนเป็นใหญ่ในประเทศ
 - ข. ระบอบการปกครองที่ถ่อมตักของปวงชนเป็นใหญ่ หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่
 - ค. การปกครองที่ยึดหลักสิทธิเสรีภาพ
 - ง. การปกครองที่มี 3 อำนาจ
2. การใช้ชีวิตประชาธิปไตยต้องเริ่มต้นที่ใดเป็นแห่งแรก
 - ก. ครอบครัว
 - ข. โรงเรียน
 - ค. ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 - ง. การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน
3. หลักสำคัญในการประชุมร่วมกันคืออะไร
 - ก. รักษาระเบียบ
 - ข. มีส่วนร่วมในการจัดประชุม
 - ค. ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
 - ง. เคารพกฎกติกา
4. สถานภาพการสมรสได้แก่ข้อใด
 - ก. โสด
 - ข. สมรส
 - ค. หม้าย
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. ข้อต่อไปนี้ข้อใดหมายถึง “หน้าที่ของปวงชนชาวไทย”
 - ก. ชาวไทยมีหน้าที่เกณฑ์ทหาร เมื่ออายุครบ 20 ปี
 - ข. หน้าที่เลือกตั้งผู้แทนราษฎร
 - ค. หน้าที่ทะนุบำรุงศาสนา
 - ง. หน้าที่รักษาสถาบันทุกสถาบัน
6. เมื่อมีคนตายเกิดขึ้นในบ้าน ให้แจ้งการตายภายในเวลาเท่าใด
 - ก. 24 ชั่วโมง
 - ข. 2 วัน
 - ค. 3 วัน
 - ง. 7 วัน
7. อาชีพลูกจ้างอยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายใด
 - ก. กฎหมายแพ่ง
 - ข. กฎหมายอาญา
 - ค. กฎหมายครอบครัว
 - ง. กฎหมายประกันสังคม
8. โทษสูงสุดเกี่ยวกับคดีอาเสพติด คืออะไร
 - ก. จำคุก 20 ปี
 - ข. จำคุก 20 ปี ทั้งจำทั้งปรับ
 - ค. จำคุกตลอดชีวิต
 - ง. ประหารชีวิต

9. ผู้ใดขาดคุณสมบัติในการสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ก. นายแดงจบการศึกษาระดับปริญญาตรี
 - ข. นายแดงไม่ไปเลือกตั้งทุกครั้ง
 - ค. นายเขียวไปเลือกตั้งทุกครั้ง
 - ง. นายเขียวสังกัดพรรคการเมือง
10. ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. อะไร
- ก. 2455
 - ข. 2465
 - ค. 2475
 - ง. 2485

กิจกรรมที่ 2 ให้ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างอุปสรรคการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เรื่องที่ 10 การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน มีสุภาษิตและคำพังเพยที่คนไทยใช้สอนลูกหลานให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกงผู้อื่นให้ได้ยินเสมอมา เช่น “ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน” “คนคิดกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้” “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” “ทำดีจะได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วจะตกนรก” เป็นต้น

กระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังแพร่ระบาดทั่วโลกรวมทั้งการไหลบ่าของสังคมและวัฒนธรรมนานาชาติที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ ประกอบกับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของโครงสร้างเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วสู่ภาคอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ส่งผลให้ประชาชนคนไทยถูกชักนำให้หลงไหลไปสู่การเป็นนักวัตถุนิยม ดิ้นด้อยอยู่กับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เป็นทาสของเงิน ความมั่งคั่ง มีหน้ามีตาในสังคม ยกย่องคนรวยมีอำนาจวาสนาโดยไม่คำนึงถึงความเป็นคนดีมีคุณธรรมและภูมิปัญญา ทุ่มเทให้กับความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่าย ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัว และสายใยผูกพันในครอบครัวเหมือนเดิม มีการชิงดีชิงเด่นกันรุนแรงทั้งในการทำงาน การดำรงชีวิตในชุมชน ตลอดจนการเรียนของเด็กและเยาวชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตาอารี การช่วยเหลือเกื้อกูล สัมภรศมานสามัคคี การพึ่งพาอาศัยระหว่างผู้คน เพื่อนบ้านในชุมชน และศรัทธาในพระศาสนาที่บรรพบุรุษเคยนับถือ เกือบไม่มีปรากฏให้เห็นในวิธีการดำรงชีวิต พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านี้หลายครั้งกลายเป็นเรื่องที่นิยมยกย่องในสังคม เช่น พ่อแม่ ผู้มีฐานะดีบางคนส่งเสริมให้ลูกหลานเที่ยวเตร่ก่อความวุ่นวายแก่สังคม เช่น ตั้งกลุ่มเด็กแว้น กลุ่มเด็กดีกัน เป็นต้น หรือในภาคส่วนของผู้บริหารและนักการเมืองบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่ถูกต้องแต่กลับได้รับการยกย่องเชิดชูในสังคม เช่น ผู้ที่มีอำนาจออกกฎหมายหรือโครงการเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม แต่เบื้องหลังกลับพบว่า กฎหมายหรือโครงการเหล่านั้น ได้มีการวางแผนให้ญาติพี่น้องหรือพรรคพวกของตนมีโอกาสได้ประโยชน์มหาศาลที่เรียกกันว่า ผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นที่ประจักษ์ในปัจจุบัน พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงขึ้นทุกที่ส่งผลให้เกิดปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบซึ่งเป็นปัญหาใหญ่และมีความสำคัญยิ่งต่ออนาคตของชาติบ้านเมืองที่ต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาโดยด่วนทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคม เป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องรู้เท่ารู้ทัน มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมที่จะป้องกัน แก้ไข ขจัดปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบเหล่านี้ให้ลดลงและหมดไป

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามข้อกำหนดของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเข้าไปมีบทบาทในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของผู้ดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ โดยต้องมีการวางระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น และกล้าในการตัดสินใจโดยอยู่ในกรอบของการเคารพสิทธิของผู้อื่น และสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังสร้างความเข้มแข็ง เชื่อมโยงกันทุกระดับบุคคลและระดับองค์กรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีผลประโยชน์

ของสังคมเป็นที่ตั้ง ในการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
นี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดมาตรการเพื่อการปฏิบัติร่วมกันไว้ดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต

1.1 ปลุกจิตสำนึกและค่านิยมการมีคุณธรรมจริยธรรมและการมีวินัยแก่ประชาชน
ทุกภาคส่วน ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ใช้การศึกษาเป็น
เครื่องมือในการปลุกจิตสำนึกนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชน อย่างต่อเนื่อง

1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้ความเข้มแข็งแก่เครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ
โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ การสร้างขวัญและกำลังใจ การส่งเสริมข้อมูล และทักษะการทำงานด้าน
กฎหมาย การขยายเครือข่าย การป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้กระจายลงไปถึงระดับรากหญ้า

1.3 ส่งเสริมความเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพแก่องค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบ
การทุจริตโดยเฉพาะสำนักงาน ป.ป.ช. ให้มีการถ่วงดุลอำนาจจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องทุกระดับโดย
ปราศจากการแทรกแซงของอิทธิพลจากภาคการเมือง และภาคธุรกิจราชการ

1.4 ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็น
ที่ยอมรับและมั่นใจขององค์กรเครือข่าย

2. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม การทุจริตคอร์รัปชัน มีกฎหมายที่เป็นหลัก เช่น

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 (3) ที่กำหนดให้
ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นทางการ

2.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554 มาตรา 19 (13) กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่
ส่งเสริมให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปราม ทั้งนี้มีรายละเอียดที่สามารถ
ศึกษาค้นคว้าได้จาก www.nacc.go.th (เว็บไซต์ของ ป.ป.ช.)

3. กระตุ้นจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ตระหนักและมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ที่จะป้องกัน
การทุจริตประพฤติมิชอบในชุมชน และสังคม หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดแนวทางการเรียนรู้ ในรูปแบบกรณีศึกษา ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด
วิเคราะห์ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ ด้วยเจตนาที่จะให้ผู้เรียนสามารถนำไป
เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม จนเกิดการพัฒนา
จิตสำนึกในการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ กิจกรรมทั้งหมดประกอบด้วย
6 กรณีศึกษา ได้แก่

1. เรื่อง “ใต้โต๊ะหรือบนโต๊ะ”
2. เรื่อง “ทุจริต” หรือ “คิดไม่ซื่อ”

3. เรื่อง “เจ้าบ่ก...เป็นเหตุ”
4. เรื่อง “ฮั่ว”
5. เรื่อง “อำนาจ... ผลประโยชน์”
6. เรื่อง “เลือกตั้ง...อภัยศ”

ทั้งนี้ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องร่วมมือกันนำข้อมูลทั้งด้าน วิชาการ ระเบียบ กฎหมาย ที่ได้มีการสรุป รวบรวมไว้ในเอกสาร คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ร่วมกับข้อมูลปัญหาความต้องการสภาพแวดล้อม ของชุมชนท้องถิ่น และ คุณธรรม จริยธรรม ที่ตนเองมีอยู่มาตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้้อย่างเหมาะสมต่อไป

กรณีศึกษาเรื่องที่ 1

เรื่อง “ได้โตะหรือบนโตะ”

วัตถุประสงค์

1. บอกคุณธรรมในการปฏิบัติงานได้
2. บอกวิธีการป้องกันการทุจริตในการปฏิบัติงานได้
3. เกิดจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริต

เนื้อหาสาระ

1. พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2551
2. คุณธรรม จริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน

กรณีศึกษา

นายนภดล ขับรถกระบะจากบ้านพักไปโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ เพื่อไปเยี่ยมแม่ที่ประสบอุบัติเหตุ อากาเป็นตายเท่ากันอยู่ในห้อง ICU ขณะขับรถผ่านสี่แยกไฟแดง ด้วยความร้อนใจและเห็นว่าไม่มีรถอื่นในบริเวณนั้นเลย ทำให้นายนภดลตัดสินใจขับรถฝ่าไฟแดง ดำรวจที่อยู่บริเวณนั้นเรียกให้หยุดและขอตรวจใบขับขี่ นายนภดลจึงได้แอบส่งเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ตำรวจ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาให้ตำรวจเขียนใบสั่งและต้องไปจ่ายค่าปรับที่สถานีตำรวจ หลังจากนั้นตำรวจได้ปล่อยนายนภดลไป

ประเด็น

1. ท่านคิดว่ากรณีที่นายนภดลขับรถฝ่าไฟแดงด้วยเหตุผลเพื่อจะรีบไปเยี่ยมแม่ที่ประสบอุบัติเหตุอยู่ในห้อง ICU เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้าท่านเป็นนายนภดล จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรในกรณีดังกล่าวให้ถูกต้องตามกฎหมาย หน้าที่พลเมืองและคุณธรรมจริยธรรม
3. ตำรวจที่รับเงินที่นายนภดลแอบให้ เพื่อที่จะไม่ต้องเสียค่าปรับ ได้ชื่อว่าเป็นการกระทำที่ทุจริตผิดกฎหมาย หรือคอร์รัปชันอย่างไร
4. ในฐานะที่เป็นประชาชน ท่านคิดว่า จะมีส่วนหรือมีบทบาทในการป้องกันพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ อย่างไร

ใบความรู้

เรื่อง พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2551

ใบงาน

1. ให้ผู้เรียนศึกษาคณิตศึกษา
2. แบ่งกลุ่มอภิปราย แสดงความคิดเห็น ตามประเด็นที่กำหนดให้
3. ให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันศึกษาหาข้อมูลประกอบการอภิปรายหาเหตุผล
4. ให้ผู้สอนและผู้เรียนสรุปแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน
5. ให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง พร้อมสรุปรายงานผล

กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

1. ให้ผู้เรียนสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปและตำรวจ ทั้งรายบุคคลและชุมชน (กลุ่ม) ถึงความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเหล่านี้ ตลอดจนถึงวิธีแก้ไข แล้วทำเป็นรายงานเสนอผู้สอน
2. ให้ผู้เรียนตัดข่าวหนังสือพิมพ์ในเรื่องดังกล่าว และเสนอแนวทางแก้ไขทำเป็นรายงานเสนอผู้สอน
3. สรุปข่าวโทรทัศน์ปัญหาทุจริต ขาดคุณธรรม พร้อมเสนอทางออกในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ

สื่อ/แหล่งค้นคว้า

1. สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด
2. สื่อ Internet
3. หนังสือพิมพ์
4. โทรทัศน์

ใบความรู้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก ได้มีการแก้ไข ปรับเปลี่ยน และยกเลิกบางข้อกำหนดแล้ว ทั้งหมด 8 ฉบับ และฉบับล่าสุด คือ พระราชบัญญัติจราจรทางบก ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอัตราความเร็วของยานพาหนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อัตราความเร็วของยานพาหนะตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2551

ในกรณีปกติให้กำหนดความเร็วของรถดังต่อไปนี้

1. สำหรับรถบรรทุกที่มีน้ำหนักบรรทุกรวมทั้งน้ำหนักบรรทุกเกิน 1,200 กิโลกรัมหรือรถบรรทุกคนโดยสาร ให้ขับในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองพัทยา หรือเขตเทศบาลไม่เกิน 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง หรือนอกเขตดังกล่าวให้ขับไม่เกิน 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง
2. สำหรับรถยนต์อื่นนอกจากรถที่ระบุไว้ใน 1 ขณะที่ลากจูงรถพ่วงรถยนต์บรรทุกที่มีน้ำหนักบรรทุกรวมทั้งน้ำหนักบรรทุกเกิน 1,200 กิโลกรัม หรือรถยนต์สามล้อให้ขับในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองพัทยา หรือเขตเทศบาล ไม่เกิน 45 กิโลเมตรต่อชั่วโมง หรือนอกเขตดังกล่าวให้ขับไม่เกิน 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง
3. สำหรับรถยนต์อื่นนอกจากรถที่ระบุไว้ใน 1 หรือ 2 หรือรถจักรยานยนต์ ให้ขับในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองพัทยา หรือเขตเทศบาล ไม่เกิน 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง หรือนอกเขตดังกล่าวให้ขับไม่เกิน 90 กิโลเมตรต่อชั่วโมง
ในเขตทางที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงว่าเป็นเขตอันตรายหรือเขตให้ขับรถช้า ๆ ให้ลดความเร็วลงและเพิ่มความระมัดระวังขึ้นตามสมควร
ในกรณีที่มีเครื่องหมายจราจรกำหนดอัตราความเร็วต่ำกว่าที่กำหนดในข้างต้น ให้ขับไม่เกินอัตราความเร็วที่กำหนดไว้

ข้อหาหรือฐานความผิดตามกฎหมายที่ควรทราบ

ข้อหา ฐานความผิด บทมาตรา และอัตราโทษ ตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ. 2538) และการเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความผิดนั้น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 9 ก.ค. 40 และเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ลงวันที่ 3 ธ.ค. 2540 ตามลำดับ

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	อัตราโทษ	อัตราตาม ข้อกำหนด
1	นำรถที่ไม่มั่นคงแข็งแรงอาจเกิดอันตรายหรือทำให้เสื่อมเสีย สุขภาพอนามัย มาใช้ในทางเดินรถ	ปรับไม่เกิน 500 บาท	ปรับ 200 บาท
2	นำรถที่ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียนมาใช้ในทางเดินรถ	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 300 บาท
3	นำรถที่เครื่องยนต์ก่อให้เกิดก๊าซ ผุนควัน ละอองเคมี เกินเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดมาใช้ในทางเดินรถ	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 500 บาท
4	นำรถที่เครื่องยนต์ก่อให้เกิดเสียงเกินเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดมาใช้ ในทางเดินรถ	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 500 บาท
5	ขับรถในทางไม่เปิดไฟ หรือใช้แสงสว่างในเวลาที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอที่จะมองเห็นคนรถ หรือสิ่งกีดขวาง ในทางได้โดยชัดแจ้ง ภายในระยะ 150 เมตร	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 200 บาท
6	ใช้สัญญาณไฟวับวาบผิดเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด	ปรับไม่เกิน 500 บาท	ปรับ 300 บาท
7	ขับรถบรรทุกของยื่นเกินความยาวของตัวรถในทางเดิน รถไม่ติดธงสีแดง ไว้ตอนปลายสุดให้มองเห็นได้ภายในระยะ 150 เมตร	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 300 บาท
8	ขับรถบรรทุกวัตถุระเบิด หรือ วัตถุอันตรายไม่จัดให้มีป้ายแสดงถึงวัตถุ ที่บรรทุก	จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	ปรับ 300 บาท
9	ขับรถไม่จัดให้มีสิ่งป้องกันมิให้คน สัตว์ หรือสิ่งของที่บรรทุก ตกหล่น รั่วไหล ส่องกลิ่น ส่องแสงสะท้อน หรือปลิวไปจาก รถอันอาจก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ ทำให้ทางสกปรกเปรอะเปื้อน ทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน	ปรับไม่เกิน 500 บาท	ปรับ 200 บาท

ลำดับ	ข้อหาหรือฐานความผิด	อัตราโทษ	อัตราตาม ข้อกำหนด
10	ขับรถไม่ปฏิบัติตามสัญญาณจราจร หรือ เครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้หรือทำให้ ปรากฏ ในทาง หรือที่พนักงานเจ้าหน้าที่แสดง ให้ทราบ	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 300 บาท
11	ขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟแดง	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 300 บาท
12	ไม่หยุดรถหลังเส้น ให้รถหยุดเมื่อมีสัญญาณ ไฟแดง	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	ปรับ 300 บาท

กรณีศึกษาเรื่องที่ 2

เรื่อง “ทุจริต” หรือ “คิดไม่ซื่อ”

วัตถุประสงค์

1. บอกแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมได้
2. ใช้คุณธรรมในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการทุจริตได้
3. เกิดจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริต

เนื้อหาสาระ

1. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2548 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555
2. คุณธรรมในการครองตนในการดำเนินชีวิต

กรณีศึกษา

นางสาวรุ่งฤดี อายุ 22 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงาน หาเลี้ยงครอบครัวฐานะทางบ้านยากจนและไม่ได้เรียนหนังสือ ด้วยความเป็นคนมีมานะ และใฝ่เรียน จึงได้สมัครเรียน กศน. ภาคเรียนนี้เป็นภาคเรียนสุดท้ายที่จะจบมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเรียนจบ ม.ปลายแล้ว เธอจะได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นและมีโอกาสได้รับการพิจารณาให้เลื่อนเป็นหัวหน้างาน ด้วยความกลัวว่าจะสอบไม่ผ่านและจะไม่สามารถนำวุฒิไปปรับตำแหน่งและเงินเดือนให้สูงขึ้นได้ นางสาวรุ่งฤดี จึงได้ทำการลักลอบจดสูตรคณิตศาสตร์ และนำเครื่องคิดเลขเข้าไปในห้องสอบ แต่บังเอิญกรรมการคุมสอบจับได้ และปรับไม่ผ่านการสอบครั้งนั้น

ประเด็น

1. ถ้าท่านเป็นนางสาวรุ่งฤดี และมีความต้องการเลื่อนขึ้นเงินเดือนและตำแหน่ง แต่ก็มีควมวิตกกังวลว่าจะสอบไม่ผ่าน ท่านจะปฏิบัติเช่นเดียวกับนางสาวรุ่งฤดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. การตัดสินใจทำการทุจริตของนางสาวรุ่งฤดี จะก่อให้เกิดปัญหา และผลกระทบต่อการทำงานของตนหรือไม่ อย่างไร
3. นางสาวรุ่งฤดี ควรจะมีการใช้คุณธรรมข้อใดหรือไม่ ในการนำมาแก้ปัญหาของตนโดยไม่ทำการทุจริต

ใบความรู้

เรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2548
และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555

ใบงาน

1. ให้ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษา
2. แบ่งกลุ่มอภิปราย แสดงความคิดเห็น ตามประเด็นที่กำหนดให้
3. ให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันศึกษาหาข้อมูลประกอบการอภิปรายหาเหตุผล
4. ให้ผู้สอนและผู้เรียนสรุปแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน
5. ให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง พร้อมสรุปรายงานผล

กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

1. ให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับคนในชุมชน สังคม เพื่อป้องกันการทุจริต
2. ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาและผลกระทบของการทุจริตต่อบุคคล ชุมชน และสังคม พร้อมสรุปผลการอภิปราย และบันทึกลงในสมุด

สื่อ/แหล่งค้นคว้า

1. เอกสารวิชาการ เรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2548 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555
2. สื่อ Internet

ใบความรู้

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ

พ.ศ. 2548

โดยที่เห็นสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2548”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2506 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับแก่ผู้เข้าสอบ สำหรับการสอบทุกประเภทในส่วนราชการและสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าสอบในสถานศึกษา ที่อยู่ในกำกับดูแล หรือสถานศึกษาที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ยกเว้นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อ 4 ผู้เข้าสอบต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

4.1 การแต่งกาย ถ้าเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาต้องแต่งเครื่องแบบนักเรียนหรือนักศึกษาแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นผู้สมัครสอบต้องแต่งให้สุภาพเรียบร้อยตามประเพณีนิยม

4.2 ผู้เข้าสอบจะต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบให้ทราบว่า สถานที่สอบอยู่ ณ ที่ใด ห้องใด

4.3 ไปถึงสถานที่สอบก่อนเวลาเริ่มสอบตามสมควร ผู้ใดไปไม่ทันเวลา ลงมือสอบวิชาใด ไม่มีสิทธิเข้าสอบวิชานั้น แต่สำหรับการสอบวิชาแรกในตอนเช้าของแต่ละวัน ผู้ใดเข้าห้องสอบหลังจากเวลาลงมือสอบแล้ว 15 นาที จะไม่ได้รับอนุญาตให้สอบวิชานั้น เว้นแต่มีเหตุความจำเป็นให้อยู่ในดุลพินิจของประธานดำเนินการสอบพิจารณาอนุญาต

4.4 ไม่เข้าห้องสอบก่อนได้รับอนุญาต

4.5 ไม่นำเอกสาร เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องสื่อสารใด ๆ เข้าไปในห้องสอบ

4.6 นั่งตามที่กำหนดให้ จะเปลี่ยนที่นั่งก่อนได้รับอนุญาตไม่ได้

4.7 ปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการสอบ และคำสั่งของผู้กำกับการสอบ โดยไม่ทุจริตในการสอบ

4.8 มิให้ผู้เข้าสอบคนอื่นคัดลอกคำตอบของตน รวมทั้งไม่พูดคุยกับผู้อื่นในเวลาสอบ เมื่อมีข้อสงสัยหรือมีเหตุความจำเป็นให้แจ้งต่อผู้กำกับการสอบ

4.9 ประพฤติตนเป็นสุภาพชน

4.10 ผู้ใดสอบเสร็จก่อน ผู้นั้นต้องออกไปห่างจากห้องสอบ และไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนแก่ผู้ที่ยังสอบอยู่ แต่ทั้งนี้ผู้เข้าสอบทุกคนจะออกจากห้องสอบก่อนเวลา 20 นาที หลังจากเริ่มสอบวิชานั้นไม่ได้

4.11 ไม่นำกระดาษสำหรับเขียนคำตอบที่ผู้กำกับการสอบแจกให้ออกไปจากห้องสอบ

ข้อ 5 ผู้เข้าสอบผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบข้อ 4 หรือพยายามกระทำการทุจริตในการสอบวิชาใด ให้ผู้กำกับการสอบว่ากล่าวตักเตือน ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกเข้าลักษณะร้ายแรง เมื่อได้สอบสวนแล้ว ประธานกรรมการ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการสอบมีอำนาจสั่งไม่ให้ผู้นั้นเข้าสอบวิชานั้นหรือสั่งไม่ตรวจคำตอบวิชานั้นของผู้นั้น โดยถือว่าสอบไม่ผ่านเฉพาะวิชาก็ได้

ข้อ 6 ผู้เข้าสอบผู้ใดกระทำการทุจริตในการสอบวิชาใด เมื่อได้สอบสวนแล้วให้ประธานกรรมการหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการสอบ สั่งไม่ตรวจคำตอบและถือว่าผู้นั้น สอบไม่ผ่านวิชานั้นในการสอบคราวนั้น

ข้อ 7 ในกรณีทุจริตในการสอบด้วยวิธีคัดลอกคำตอบระหว่างผู้เข้าสอบด้วยกัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้เข้าสอบนั้น ได้สมคบกันกระทำการทุจริต

ข้อ 8 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2548

(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

**ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2555**

โดยที่เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2548 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555”

2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

3. ให้ยกเลิกความใน 4.10 ของข้อ 4 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปฏิบัติของผู้เข้าสอบ พ.ศ. 2548 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“4.10 ต้องนั่งอยู่ในห้องสอบจนหมดเวลาทำข้อสอบ”

ประกาศ ณ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2555

(ศาสตราจารย์สุชาติ ธาดาธำรงเวช)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กรณีศึกษาเรื่องที่ 3 เรื่อง “เจ้าบ๊ิก...เป็นเหตุ”

วัตถุประสงค์

1. ระบุปัญหาที่เกิดจากการทุจริตจากการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่ถูกต้องเกิดขึ้นในหน่วยงานราชการ
2. บอกวิธีป้องกันการทุจริตเนื่องมาจากการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่ถูกต้องในหน่วยงาน
3. มีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตในหน่วยงาน
4. มีจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริตในหน่วยงานราชการ

เนื้อหาสาระ

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตจากการปฏิบัติหน้าที่
2. คุณธรรมในการทำงานเพื่อป้องกัน หรือหลีกเลี่ยงการทุจริต
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องการรับการเรียนรู้ผลการทุจริต

กรณีศึกษา

มีหน่วยงานแห่งหนึ่งมีหน้าที่ก่อสร้างถนน ต้องมีเครื่องจักรกลหนักไว้ใช้งานจำนวนมาก ต้องถูกใช้งานอย่างสมบุกสมบัน ในที่สุดก็หมดสภาพตามอายุการใช้งาน บรรดาเครื่องจักรกลหนักมี “เจ้าบ๊ิก” รถแทรกเตอร์เก่าที่ถูกใช้งานหนักมาเป็นเวลานานหลายปี มีปัญหาเครื่องเสีย ใช้งานไม่ได้ต้องจอดนิ่งอยู่ในโรงเก็บรถ แต่หัวหน้าพัสดุที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลเครื่องจักร และจัดซื้อเบิกจ่าย ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง เกิดความคิดที่จะใช้ “เจ้าบ๊ิก” เป็นแหล่งหารายได้โดยสั่งให้เจ้าหน้าที่พัสดุทำการเบิกค่าน้ำมัน และค่าอะไหล่ต่าง ๆ เพื่อใช้ซ่อมแซมให้ “เจ้าบ๊ิก” ทุกเดือน ซึ่งคนขับรถทุกคนรู้เรื่องนี้ดีแต่ก็ไม่กล้าคัดค้าน และหัวหน้าพัสดุได้นำรายได้ที่รวบรวมได้จาก “เจ้าบ๊ิก” มาแจกจ่ายให้ลูกน้องทุกคนเท่า ๆ กัน จนกระทั่ง 3 ปีผ่านไป มีเจ้าหน้าที่พัสดุมาใหม่ไม่ยอมทำตามหัวหน้าพัสดุ ที่ให้เบิกจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอะไหล่ต่าง ๆ ให้ “เจ้าบ๊ิก” เหมือนเคย โดยได้ทำบันทึกตอบโต้ให้รู้ถึงสภาพ “เจ้าบ๊ิก” ที่ไม่สามารถทำงานได้แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายใด ๆ และได้รวบรวมหลักฐานย้อนหลัง การเบิกจ่ายต่าง ๆ นำไปร้องเรียนยัง ป.ป.ช.

ประเด็น

1. การกระทำของหัวหน้าพัสดุถือว่าเป็นการทุจริตจากการใช้อำนาจหน้าที่หรือไม่ เพราะเหตุใด มีผลเสียต่อราชการอย่างไร
2. การที่หัวหน้าพัสดุนำรายได้ที่ได้จากการเบิกค่าน้ำมันให้ “เจ้าบ๊ิก” มาแจกจ่ายให้ลูกน้อง ถือว่าเป็นผู้มีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ ถ้าท่านเป็นลูกน้องคนหนึ่งจะรับเงินส่วนแบ่งดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. ถ้าท่านเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุมารับรู้พฤติกรรมของหัวหน้าพัสดุ ทั้งการเบิกจ่ายค่าน้ำมันให้ “เจ้าบ๊ิก” และการนำรายได้มาแบ่งเฉลี่ยให้ลูกน้องทุกคน ท่านจะนิ่งเสียไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง หรือท่านจะทำเรื่องร้องเรียน ป.ป.ช. โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของเพื่อนร่วมงาน เพราะเหตุใด

ใบงาน

1. ให้ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษา
2. แบ่งกลุ่มอภิปราย แสดงความคิดเห็น ตามประเด็นที่กำหนดให้
3. ให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันศึกษาหาข้อมูลประกอบการอภิปรายหาเหตุผล
4. ให้ผู้สอนและผู้เรียนสรุปแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน
5. ให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง พร้อมสรุปรายงานผล

กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

ให้ผู้เรียนร่วมกันจัดทำกิจกรรม/โครงการ ในการรณรงค์การป้องปรามการทุจริตในชุมชน พร้อมจัดทำสรุปรายงานเสนอผู้สอน

สื่อ/แหล่งค้นคว้า

1. ผู้รู้เรื่องระเบียบงานพัสดุ
2. หนังสือ/เอกสารวิชาการ
3. สื่อ Internet

กรณีศึกษาเรื่องที่ 4

เรื่อง “ฮั่ว”

วัตถุประสงค์

1. ตระหนักถึงปัญหาการทุจริตกรณีฮั่วประมูล
2. บอกได้ว่าตนเองสามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตการฮั่วประมูล
3. แสดงความเห็น หรือเสนอวิธีการการมีส่วนร่วมในการป้องกัน หรือปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริตที่เกิดขึ้นได้

เนื้อหาสาระ

1. ช่องทางการส่งเรื่องร้องเรียนการทุจริต
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา

กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งได้ดำเนินการสอบราคาการจัดจ้างทำอาหารกลางวันให้กับศูนย์เด็กเล็ก โดยการสอบราคาครั้งนี้อยู่ในวงเงิน 500,000 บาท ปรากฏว่ามีผู้เข้าซื้อของสอบราคา และเข้ายื่นซองสอบราคา ทั้ง 5 ราย แต่ทั้ง 5 รายนั้นมีการสมยอมราคา (ฮั่ว) กันมาก่อนแล้วว่า ใน 5 ราย จะต้องยื่นซองรายการต่างกัน ในวงเงินไม่เกินรายละ 5,000 บาท ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคู่สัญญาจะจ่ายให้อีก 4 ราย ๆ ละ 5,000 บาท ทันทีหลังจากเสร็จสิ้นการจัดจ้างกรณีดังกล่าว ผู้ชนะการสอบราคา คือ นางสาวสมศรี

ประเด็น

1. พฤติกรรมของนางสาวสมศรี และผู้ยื่นเสนอราคาอีก 4 ราย ถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายการสอบราคา (ฮั่ว) หรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ถ้าท่านเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบราคาครั้งนี้ ท่านจะปฏิบัติอย่างไร ท่านจะยกเลิกการสอบราคา หรือยอมรับการสอบราคา เพราะเหตุใด อาศัยระเบียบกฎหมายเรื่องใด
3. การสอบราคา (ฮั่ว) ทำให้ราชการเสียหายหรือไม่อย่างไร ในฐานะประชาชนท่านจะมีแนวคิดแนวทางอย่างไรในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและสาเหตุการสอบราคา (ฮั่ว) ของทางราชการ

ใบงาน

1. ให้ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษา
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด
3. ให้ผู้เรียนสรุปผลการอภิปราย และจัดทำเป็นรายงานนำเสนอ

กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

1. ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจตามกฎหมายทุจริตคอร์รัปชัน และนำเสนอรายงาน
2. ให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการป้องกันการทุจริตในกรณีการซื้อประมูล พร้อมจัดทำรายงานเสนอผู้สอน

สื่อ/แหล่งค้นคว้า

- หนังสือ , หนังสือพิมพ์
- สื่อ Internet
- บทความ

กรณีศึกษา เรื่องที่ 5

เรื่อง “อำนาจ...ผลประโยชน์”

วัตถุประสงค์

1. ตระหนักรู้ถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. บอกได้ว่าระดับบุคคลและสังคม สามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้
3. บอกวิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการ
4. เกิดจิตสำนึกในการป้องกันปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

เนื้อหา

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่
2. หน่วยงานรับแจ้งเหตุการณ์ทุจริตคอร์รัปชัน

กรณีศึกษา

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารราชการของ อบจ. ได้เสนอขออนุมัติใช้เงินสะสมในการจัดทำโครงการจัดหาถุงไว้ใช้ป้องกันโรคไข้เลือดออกในเขตอำเภอที่มีการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก จำนวน 9,250 หลัง วงเงิน 1,850,000 บาท ต่อ อบจ. และเมื่อได้รับการอนุมัตินายก อบจ. ได้ร่วมมือกับนาย ก ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ อบจ. ดำเนินการจัดซื้อถุงขนาด 2 × 2 เมตร ซึ่งเป็นขนาดที่ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป โดยนาย ก ได้ไปติดต่อร้านค้าให้ผลิตถุงขนาดที่ต้องการ ตามจำนวนดังกล่าว ในราคาหลังละ 88.50 บาท เป็นเงิน 818,625 บาท หลังจากนั้น นาย ก ได้ดำเนินการจดทะเบียนร้านค้าใหม่เพื่อผลิตถุงดังกล่าวไปใช้ยื่นขอสอบราคาต่อ อบจ. และได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้สัญญากับ อบจ. ในวงเงิน 1,832,500 บาท จากเหตุการณ์นี้เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายจากการซื้อถุงในราคาสูงกว่าความเป็นจริง หลังหักภาษีแล้ว เป็นจำนวน 994,560 บาท

ประเด็น

1. การปฏิบัติหน้าที่ของนายก อบจ. ถูกต้องหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าพฤติกรรมของนายก อบจ. ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม หรือไม่ อย่างไร
3. วิธีการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจ ทำได้หรือไม่ อย่างไร
4. ในฐานะประชาชนจะมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาทุจริตในส่วนราชการได้หรือไม่ อย่างไร

ใบงาน

1. ให้ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษา
2. แบ่งกลุ่มอภิปราย แสดงความคิดเห็น ตามประเด็นที่กำหนดให้
3. ให้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันศึกษาหาข้อมูลประกอบการอภิปรายหาเหตุผล
4. ให้ผู้เรียนสรุปแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน พร้อมสรุปรายงานผล
5. ให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง ตามที่กำหนด

กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

ให้ผู้เรียนจัดทำกิจกรรม/โครงการนำเสนอแนวทางการป้องกันการทุจริตในส่วนราชการ พร้อมจัดทำรายงานเสนอผู้สอน

สื่อ/แหล่งค้นคว้า

1. สำนักงาน ป.ป.ช. จังหวัด
2. เอกสารวิชาการ
3. สื่อ Internet

กรณีศึกษาเรื่องที่ 6

เรื่อง “เลือกตั้ง...อภัยศ”

วัตถุประสงค์

1. ตระหนักถึงปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
2. บอกหรืออธิบายได้ว่าตนเองสามารถป้องกันปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในสังคม
3. แสดงความเห็น หรือเสนอวิธีการการมีส่วนร่วมในการป้องกัน หรือปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริตที่เกิดขึ้นได้

เนื้อหาสาระ

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา 19 (13)
2. สาระสำคัญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฉบับใหม่

กรณีศึกษา

กรณีการเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งหนึ่งมีผู้ไปแจ้งความร้องเรียนกับคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด (กกต.) พร้อมเงิน 300 บาท ว่ามีคนส่งเงินนี้มาให้พร้อมเอกสารไม่ลงนาม โดยขอให้ไปลงคะแนนเลือกตั้งแก่ผู้สมัครรายหนึ่ง (กำหนดหมายเลขผู้สมัครให้ด้วย) แต่ตนเองไม่ขอรับเงิน และเห็นว่าไม่ถูกต้องและอาจมีการแจกเงินผู้มีสิทธิเลือกตั้งรายอื่น ๆ ด้วยแล้ว จึงมาแจ้งร้องเรียนต่อ กกต.จังหวัด กกต.จังหวัด จึงนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งรายนั้น ไปแจ้งความกับตำรวจพร้อมหลักฐาน จากการสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งว่าไม่สามารถหาพยานบุคคลมายืนยันได้ว่าผู้สมัครรายนั้นแจกเงินดังกล่าวจริง จึงยังไม่สามารถเอาผิดกับทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ถูกร้องเรียนว่าแจกเงิน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งรายอื่น ๆ ที่อาจรับเงิน มาลงโทษตามกฎหมายได้ แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรายนั้นยังยืนยันว่ามีผู้กระทำความผิด เพราะมีการแจกเงินจริงมีหลักฐานชัดเจน กกต. และตำรวจควรจะต้องหาคนผิดมาลงโทษให้ได้

ประเด็น

1. ในกรณีศึกษาท่านคิดว่ามีภาระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งสามารถนำตัวคนกระทำผิดมาลงโทษได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ถ้าจะไม่ให้เกิดกรณีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในลักษณะนี้ ท่านคิดว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมป้องกันปัญหาในชุมชนของท่านหรือไม่ อย่างไร
3. มีผู้แสดงความเห็นว่าทั้งผู้ให้และผู้รับเงิน ควรจะต้องละอายใจ และสำนึกว่าได้ทำบาปที่เป็นสิ่งผิดต่อตนเอง ต่อชุมชน และประเทศ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด มีคุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ ควรนำมาอภิปรายร่วมกันบ้าง

ใบงาน

1. ให้ผู้เรียนศึกษาจากกรณีศึกษา และนำผลจากการศึกษากรณีศึกษาพร้อมวิเคราะห์ และนำเสนอเป็นรายกลุ่ม ๆ ละ 1 เรื่อง
2. ให้ผู้เรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ และนำเสนอแนวทางป้องกันการทุจริต จากเหตุการณ์ดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ให้ผู้เรียนสรุปข่าวเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง และบันทึกลงในสมุดการเรียนรู้

สื่อ/แหล่งค้นคว้า

- หนังสือพิมพ์
- สื่อ Internet
- โทรทัศน์
- สำนักงาน ป.ป.ช.

แนวเฉลยท้ายบท

บทที่ 1 กิจกรรมที่ 1

1. ง.	2. ค.	3. ก.	4. ข.	5. ค.
6. ก.	7. ข.	8. ข.	9. ข.	10. ง.

กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมอภิปรายไม่มีเฉลย

บทที่ 2 กิจกรรมที่ 1

1. ง.	2. ข.	3. ค.	4. ง.	5. ข.
6. ง.	7. ก.	8. ง.	9. ข.	10. ก.

กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมศึกษาค้นคว้าไม่มีเฉลย

บทที่ 3 กิจกรรมที่ 1

1. ข.	2. ก.	3. ค.	4. ง.	5. ก.
6. ก.	7. ง.	8. ง.	9. ข.	10. ค.

กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมศึกษาค้นคว้าไม่มีเฉลย

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. **หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ชุดการเรียนทางไกล ระดับประถมศึกษา** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546
- การศึกษานอกโรงเรียน,กรม **ชุดการเตรียมการทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน.** คุรุสภาลาดพร้าว,กรุงเทพฯ : 2546.
- การศึกษาทางไกล, สถาบัน, **ชุดการเรียนทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) : กรุงเทพฯ,2548.
- คณะอาจารย์ กศน. พัฒนาสังคมและชุมชน. **คู่มือการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัทไผ่มิเดีย เซ็นเตอร์ จำกัด, 2548
- ความเคลื่อนไหวทางการจัดการศึกษาของศษ.กับ คสช. ที่น่ารู้.** [เว็บไซต์] เข้าถึงได้จาก <http://jukravuth.blogspot.com/> . สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 สิงหาคม 2557.
- คำนิยาม 12 ข้อ : เราจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง คนต้องเข้มแข็งก่อน .** [เว็บไซต์] เข้าถึงได้จาก http://www.mof.or.th/web/uploads/news/199_12values.pdf . สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 สิงหาคม 2557.
- จักรวาล คาทวิ. **สันติ/สามัคคี/ปรองดอง/คำนิยาม 12 ประการ ของ คสช. : เนื้อหาช่วยสอนและจัดกิจกรรม เพื่อนครู,** 2557. (เอกสารอัดสำเนา).
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงาน, **ชุดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย,** เอกพิมพ์ไท จำกัด : กรุงเทพฯ, มฝผ.
- เผด็จ เอมวงศ์ และจุฑามาศ ลบรัมย์, **กฎหมายในชีวิตประจำวัน : ตนเอง ครอบครัวชุมชน และประเทศชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เอ็มพันธ์ จำกัด, 2551.
- มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, **พระสูตรและอรรถกถา แปล อุกถนิยาม ชาดก เล่มที่ 3 ภาคที่ 1** โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.กรุงเทพฯ : 2534.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554.** กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **คุณธรรมนำความรู้.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กรุงเทพฯ : 2550.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว,** สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรุงเทพฯ : 2550.
- สมโพธิ ผลเต็ม. **ปรัชญาคำกลอน 100 เรื่องแรก,** สิทธิวรรณ , บริษัท. กรุงเทพฯ : 2549.

สันติ/สามัคคี/ปรองดอง/ค่านิยม 12 ประการ ของ คสช. : เนื้อหาช่วยสอน และจัดกิจกรรม

เพื่อนครู. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก :<http://www.slideshare.net/jukravuth>. สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 สิงหาคม 2557

ศุทธิธรรม เลขวิวัฒน์ หมวดีวิชาพัฒนาศักดิ์และชุมชน ระดับประถมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน
กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ จำกัด, 2548

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.). รวมพลังเดินหน้า ฝ่าวิกฤต
คอร์รัปชัน, เอกสารประชาสัมพันธ์ มปป.

_____. โครงการเสริมสร้างเครือข่ายประชาชนในการพิทักษ์สาธารณสมบัติ, 2553. (เอกสาร
อัดสำเนา)

สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.). รวม
กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต, 2555.

_____. “ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”. สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

_____. กรอบเนื้อหาสาระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต,
2556. เอกสารอัดสำเนา

การทุจริตคืออะไร, เข้าถึง www.oknation.net วันที่ 19 มีนาคม 2556.

<http://th.wikipedia.org/wiki>

<http://www.tumsrivichai.com>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2. ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
3. นายวัชรินทร์ จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
4. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรสะ	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร กศน.
5. นางรัชณา ตันหาทโท	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้เขียนและเรียบเรียง

1. นางชญาวดี เหล่าพานิช	ข้าราชการบำนาญ
2. นางสาววาสนา โกสิย์วัฒนา	สถาบันการศึกษาทางไกล
3. นางพรทิพย์ เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้บรรณาธิการ และพัฒนาปรับปรุง

1. นางชญาวดี เหล่าพานิช	ข้าราชการบำนาญ
2. นางนลินี ศรีสารคาม จันทร์ตรี	สถาบัน กศน.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. นายเรืองเวช แสงรัตนา	สถาบัน กศน.ภาคตะวันออก
4. นางสาวสุรัตนา บุรณะวิทย์	สถาบัน กศน.ภาคตะวันออก
5. นางมยุรี สุวรรณเจริญ	สถาบัน กศน.ภาคใต้
6. นางสาววาสนา โกสิย์วัฒนา	สถาบันการศึกษาทางไกล
7. นางสุดใจ บุตรอากาศ	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
8. นายนิพนธ์ จันตา	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
9. นางอุบลรัตน์ มิโชค	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
10. นางพรทิพย์ เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
11. นางสาวสุรีพร เจริญนิช	ข้าราชการบำนาญ
12. นางเอื้อจิตร สมจิตต์ชอบ	ข้าราชการบำนาญ
13. นางสาวชนิตา จิตต์ธรรม	ข้าราชการบำนาญ

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์ มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. นายสุก โชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
3. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
4. นางสาวศรีัญญา กุลประดิษฐ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
5. นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา

กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้ออกแบบปก

นายสุภโชค

ศรีรัตนศิลป์

กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะกรรมการจัดทำ

เนื้อหาเพิ่มเติม เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

ประธานและรองประธานคณะกรรมการ

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขานุการ กศน.
2. ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์	รองเลขานุการ กศน.
3. นายชาญวิทย์ ทับสุพรรณ	รองเลขานุการ กศน.

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ	ข้าราชการบำนาญ
2. นายบุญสม นาวานะเคราะห์	ข้าราชการบำนาญ
3. นายกุลธร เลิศสุริยะกุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาหลักสูตร
4. นางศุทธิณี งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
5. นายมนต์ชัย วสุวัต	ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการทุจริต
ภาคประชาสังคมและการพัฒนาเครือข่าย
6. นางสุปรียา บุญสนิท	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช.
7. นายประทีป คงสนิท	นักกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ช.

คณะกรรมการผู้เขียนและเรียบเรียง

1. นางพรทิพย์ เข้มทอง	ข้าราชการบำนาญ
2. นางสุดใจ บุตรอากาศ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
3. นางเบญจมาศ สระทองหย่อม	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวชิรขันธ์ จ.พิจิตร
4. นางสาวชาลินี ธรรมธิยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

คณะกรรมการผู้บรรณาธิการ

1. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรชะ	ข้าราชการบำนาญ
2. นายมนต์ชัย วสุวัต	ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการทุจริต
ภาคประชาสังคมและการพัฒนาเครือข่าย
3. นางสุปรียา บุญสนิท	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช.
4. นายประทีป คงสนิท	นักกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ช.
5. นางพรทิพย์ เข้มทอง	ข้าราชการบำนาญ
6. นางสุดใจ บุตรอากาศ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
7. นางเบญจมาศ สระทองหย่อม	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวชิรขันธ์
8. นางสาวชาลินี ธรรมธิยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

คณะผู้จัดทำ

เนื้อหาเพิ่มเติม เรื่อง “คุณธรรมและค่านิยมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองสมานฉันท์”

ที่ปรึกษา

1. นายการุณ	สกุลประดิษฐ์	เลขาธิการ กศน.
2. นายชาญวิทย์	ทับสุพรรณ	รองเลขาธิการ กศน.
3. นายสุรพงษ์	จำจด	รองเลขาธิการ กศน.
7. นางสาวศุทธิณี	งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้เขียน เรียบเรียง จากการประชุม ครั้งที่ 1

1. นายทองอยู่	แก้วไทรชะ	ข้าราชการบำนาญ
2. นางวันเพ็ญ	สุทธากาศ	ข้าราชการบำนาญ
3. นายวัฒนา	อัคคพานิช	ข้าราชการบำนาญ
4. นางบุปผา	ประภคติกุล	ข้าราชการบำนาญ
5. นายไทรรัตน์	เอี่ยมพันธ์	โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระอุปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
6. นางสาวณัฐภัสสร	แดงมณี	สถาบัน กศน.ภาคใต้
7. นางวิภาณันท์	สิริวัฒน์ไกรกุล	กศน.อำเภอคลองหลวง จ.ปทุมธานี

ผู้เขียน เรียบเรียง และ บรรณาธิการ จากการประชุมครั้งที่ 2

1. นางวันเพ็ญ	สุทธากาศ	ข้าราชการบำนาญ
2. นางสาวศุคนธ์	สินธพานนท์	ข้าราชการบำนาญ
3. นางสาววิชนียัวรรณ	อุราสุข	ข้าราชการบำนาญ
4. นางพิวัสสา	นภารัตน์	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
5. นายวรวิฑู	จริยภัครติกร	กศน.อำเภอบางแก้ว จ.พัทลุง

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์	มันมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
3. นางสาวสุกลาง	เพชรสว่าง	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
4. นางสาวเบญจวรรณ	อำไพศรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
5. นางสาวชมพูนุท	สังข์พิชัย	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
6. นางจุฑากมล	อินทรสันต์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
7. นางสาวทิพวรรณ	วงศ์เรือน	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

คณะผู้ปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ปี พ.ศ. 2560

ที่ปรึกษา

1. นายสุรพงษ์ จำจด เลขานุการ กศน.
2. นายประเสริฐ หอมดี ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
ปฏิบัติหน้าที่รองเลขาธิการ กศน.
3. นางตรีณัฐ สุขสุเดช ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้ปรับปรุงข้อมูล

นางเพ็ญลดา ชื่นโกมล กศน.เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์ มั่นมะโน กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์ กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. นางสาวเบญจวรรณ อำไพศรี กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. นางสาวเยาวรัตน์ ปิ่นมณีวงศ์ กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. นางสาวสุกลาง เพ็ชรสว่าง กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
6. นางสาวทิพวรรณ วงศ์เรือน กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
7. นางสาวนภาพร อมรเดชาวัฒน์ กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
8. นางสาวชมพูนท สังข์พิชัย กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ออกแบบปก : ศุภาโชค ศรีรัตนศิลป์